

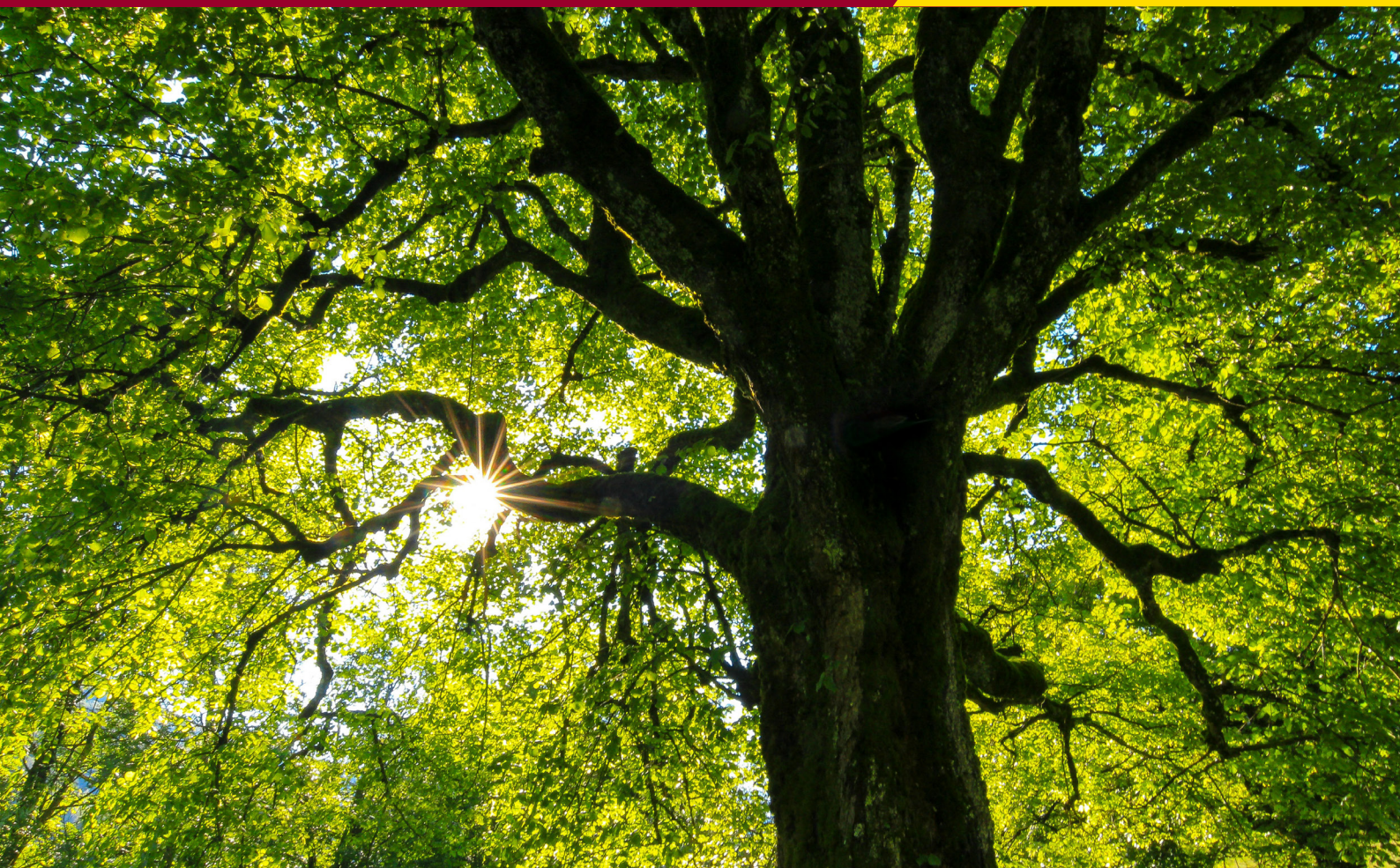
EVALUERING AV NY KOMPETANSEMODELL

Temanotat 8: Desentralisert ordning for skole og oppfølgingsordningen – hva betyr strukturelle forhold?

Trine Myrvold

STORBYUNIVERSITETET
ARBEIDSFORSKNINGSINSTITUTTET AFI

AFI RAPPORT 2025:03

ARBEIDSFORSKNINGSINSTITUTTETS RAPPORTSERIE

THE WORK RESEARCH INSTITUTE'S REPORT SERIES

AFI-rapport nummer 2025:03

Tittel: Temanotat 8: Desentralisert ordning for skole og oppfølgingsordningen. Hva betyr strukturelle forhold?

Forfatter: Trine Myrvold

Prosjekt: Evaluering av ny kompetansem modell

Prosjektleder: Knut Fossestøl

Finansiør: Utdanningsdirektoratet

Publiseringsdato:

Antall sider: 61

Forsidefoto/illustrasjon: Jan Huber, Unsplash

Emneord: evaluering, dekom, oppfølgingsordningen, kompetanseutvikling, kommune, skoleeiere

Resymé: OsloMet – storbyuniversitetet har fått i oppdrag å evaluere de desentraliserte ordningene for kompetanseutvikling for grunnopplæring, for yrkesfag, samt oppfølgingsordningen.

Denne rapporten ser på strukturelle forholds betydning for hvordan deltakerne i kompetanseutvikling i skole vurderer ordningen, og på strukturelle kjennetegn ved kommunene som inngår i oppfølgingsordningen. Rapporten utgjør den åttende publikasjonen i evalueringen av ordningen.

ISBN 978-82-7609-492-3

ISSN 2703-836X

© Arbeidsforskningsinstituttet AFI, OsloMet – storbyuniversitetet, 2025

© Work Research Institute (AFI), OsloMet – Oslo Metropolitan University, 2025

© Forfatter(e)/Author(s)

Arbeidsforskningsinstituttet AFI
OsloMet – storbyuniversitetet
Pb. 4 St. Olavs plass
0130 OSLO

Work Research Institute (AFI)
OsloMet – Oslo Metropolitan University
P.O.Box 4 St. Olavs plass
N-0130 OSLO

Telefon: +47 93 29 80 30

E-post: postmottak-afi@oslomet.no

Nettadresse: oslomet.no/om/afi

Publikasjonen kan lastes ned gratis fra [arkivet](#)

Publications are available for free download from the [archive](#)

Forord

OsloMet – storbyuniversitetet evaluerer på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet de desentraliserte ordningene for kompetanseutvikling for skole og yrkesfag, samt oppfølgingsordningen. Evalueringsprosjektet gjennomføres av Arbeidsforskningsinstituttet AFI i samarbeid med Senter for profesjonsstudier SPS, By- og regionforskningsinstituttet NIBR, alle tilknyttet OsloMet, samt Fafo i perioden 2019-2025.

Denne rapporten utgjør den åttende publikasjonen i evalueringen av ordningen. Her ser vi på strukturelle forholds betydning for hvordan deltakerne i kompetanseutvikling i skole vurderer ordningen, og på strukturelle kjennetegn ved kommunene som inngår i oppfølgingsordningen. Notatet er en oppfølging av analysene i Fossestøl et al. 2021, og i Lyng og Myrvold 2021.

Rapporten er et resultat av en utforskende analyse, og samtidig en dokumentasjonsrapport. I det avsluttende arbeidet med sammenstilling, som skal skje høsten 2025, vil resultatene av analysene som er gjort i dette notatet sees i sammenheng med kvalitative data om strukturelle forhold fra intervjuer med aktører i ordningene.

Surveydataene som er benyttet i analysene er samlet inn og tilrettelagt av Elin Borg, Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning og Kjersti Stabell Wiggen, Arbeidsforskningsinstituttet/OsloMet.

Takk til intern kvalitetssikrer og ekstern kvalitetssikrer, og for gode innspill fra Utdanningsdirektoratet knyttet til rapporten. Takk også for bistand knyttet til den tekniske ferdigstillingen av rapporten.

Knut Fossestøl

Arbeidsforskningsinstituttet, OsloMet

Prosjektleder

Oslo 14.03.2025

Innhold

Forord	1
Sammendrag	3
1 Innledning.....	7
1.1 Problemstillinger	9
2 Strukturelle forholds betydning for vurderinger av desentralisert ordning for skole.....	10
2.1 Om desentralisert ordning og nettverksstyring.....	10
2.2 Data og metode	11
3 Samarbeidet og arbeidet i kompetansenettverket.....	15
3.1 Samarbeidet i nettverket.....	15
3.2 Hvor viktig oppleves kompetansenettverket?.....	20
4 Samarbeid med universitet/høyskoler	25
4.1 Bredden i samarbeidet	25
4.2 Kvaliteten på samarbeidet med UH.....	29
5 Vurdering av tiltakene som er utviklet og betydningen av desentralisert ordning	34
5.1 Tiltakenes innretning.....	34
5.2 Betydningen av desentralisert ordning	38
6 Strukturelle forholds betydning i oppfølgingsordningen	43
6.1 Hvilke strukturelle forhold kjennetegner kommunene i oppfølgingsordningen?	44
6.2 Er det strukturelle forskjeller på 2022-uttrekket og 2020-uttrekket?	46
7 Oppsummerende refleksjoner	50
Vedlegg 1 Omkoding av strukturelle variabler.....	52
Vedlegg 2 Bivariate korrelasjoner	54
Vedlegg 3 Regresjonsanalyser	57
Referanser	61

Tabellliste

Tabell 1 Fordeling av norske kommuner etter størrelse (2024)	7
Tabell 2 Fordeling av norske kommuner etter sentralitetsklasse (2023).....	8
Tabell 3 Fordeling av kommuner etter folketall, blant de som er representert i datamaterialet og alle kommuner i Norge	12
Tabell 4 Fordeling av kommuner etter sentralitetsklasse, blant de som er representert i datamaterialet og alle kommuner i Norge	12
Tabell 5 Kommunerepresentantenes vurdering av samarbeidet i kompetansenettverket, 2021 og 2024	15
Tabell 6 Kommunerepresentantenes vurdering av samarbeidet i kompetansenettverket, etter kommunens innbyggertall. Gjennomsnitt*	16
Tabell 7 Kommunerepresentantenes vurdering av samarbeidet i kompetansenettverket, etter kommunens sentralitet. Gjennomsnitt*	17
Tabell 8 Kommunerepresentantenes vurdering av samarbeidet i kompetansenettverket, etter andel barn i grunnskolealder i befolkningen. Gjennomsnitt*	18
Tabell 9 Kommunerepresentantenes vurdering av samarbeidet i kompetansenettverket, etter andel uføretrygdde i kommunen.....	18
Tabell 10 Kommunerepresentantenes vurdering av samarbeidet i kompetansenettverket, etter kommunens frie inntekter per innbygger. Gjennomsnitt*	19
Tabell 11 Regresjonsanalyse: Kommunerepresentantenes vurdering av samarbeidet i kompetansenettverket (jo høyere positiv koeffisient, desto mer positiv vurdering).....	20
Tabell 12 Kommunerepresentantenes vurdering av kompetansenettverkets roller, Gjennomsnitt*20	
Tabell 13 Kommunerepresentantenes vurdering av kompetansenettverkets roller, etter folketall. Gjennomsnitt*	21
Tabell 14 Kommunerepresentantenes vurdering av kompetansenettverkets roller, etter kommunens sentralitet. Gjennomsnitt*	22
Tabell 15 Kommunerepresentantenes vurdering av kompetansenettverkets roller, etter andel barn i grunnskolealder i befolkningen. Gjennomsnitt*	22
Tabell 16 Kommunerepresentantenes vurdering av kompetansenettverkets roller, etter andel uføre i kommunen. Gjennomsnitt*	23
Tabell 17 Kommunerepresentantenes vurdering av kompetansenettverkets roller, etter kommunens frie inntekter pr innbygger. Gjennomsnitt*	23
Tabell 18 Kommunerepresentantenes vurdering av virkningene av kompetansenettverkets rolle (jo høyere positiv koeffisient, desto mer positiv vurdering)	24
Tabell 19 Kommunerepresentantenes vurdering av bredden i samarbeidet med universitet/høgskolesektoren. Gjennomsnitt*	25
Tabell 20 Kommunerepresentantenes vurdering av bredden i samarbeidet med universitet/høgskolesektoren, etter kommunens innbyggertall. Gjennomsnitt*	26
Tabell 21 Kommunerepresentantenes vurdering av samarbeid med UH-aktører, etter kommunens sentralitet. Gjennomsnitt*	27
Tabell 22 Kommunerepresentantenes vurdering av bredden i samarbeid med universitet/høgskolesektoren, etter andel barn i grunnskolealder. Gjennomsnitt*	27
Tabell 23 Kommunerepresentantenes vurdering av bredden i samarbeidet med UH-sektoren, etter andel uføre i kommunen. Gjennomsnitt*	28
Tabell 24 Kommunerepresentantenes vurdering bredden i samarbeid med UH-sektoren, etter kommunens frie inntekter pr innbygger. Gjennomsnitt*	28
Tabell 25 Kommunerepresentantenes vurdering av bredden i samarbeidet med UH (jo høyere positiv koeffisient, desto mer positiv rapportering)	29
Tabell 26 Kommunerepresentantenes vurdering av kvaliteten i samarbeidet med UH-sektoren. Gjennomsnitt*	30

Tabell 27 Kommunerepresentantenes vurdering av kvaliteten av samarbeid med UH-sektoren, etter kommunens innbyggertall. Gjennomsnitt*	30
Tabell 28 Kommunerepresentantenes vurdering av kvaliteten på samarbeidet med UH-aktører, etter kommunens sentralitet. Gjennomsnitt*	31
Tabell 29 Kommunerepresentantenes vurdering av kvaliteten på samarbeidet med UH, etter andel barn i grunnskolealder i befolkningen. Gjennomsnitt*	31
Tabell 30. Kommunerepresentantenes vurdering av kvaliteten på samarbeidet med UH-sektoren, etter andel uføre. Gjennomsnitt*	32
Tabell 31 Kommunerepresentantenes vurdering av kvaliteten på samarbeidet med UH-sektoren, etter kommunens frie inntekter pr innbygger. Gjennomsnitt*	32
Tabell 32 Kommunerepresentantenes vurdering av kvaliteten i samarbeidet med UH (jo høyere positiv koeffisient, desto mer positiv vurdering)	33
Tabell 33 Kommunerepresentantenes vurdering av innretningen på kompetansehevingstiltakene	34
Tabell 34 Kommunerepresentantenes vurdering av tiltakenes innretning, etter kommunens innbyggertall, Gjennomsnitt*	35
Tabell 35 Kommunerepresentantenes vurdering av tiltakenes innretning, etter kommunens sentralitet. Gjennomsnitt*	35
Tabell 36 Kommunerepresentantenes vurdering av tiltakenes innretning, etter andel barn i grunnskolealder i befolkningen. Gjennomsnitt*	36
Tabell 37 Kommunerepresentantenes vurdering av tiltakenes innretning, etter andel uføre i kommunen. Gjennomsnitt*	36
Tabell 38 Kommunerepresentantenes vurdering av tiltakenes innretning, etter kommunens frie inntekter pr innbygger. Gjennomsnitt*	37
Tabell 39 Kommunerepresentantenes vurdering av tiltakenes innretning (jo høyere positiv koeffisient, desto mer positiv vurdering)	37
Tabell 40 Kommunerepresentantenes vurdering av virkningene av desentralisert ordning	38
Tabell 41 Kommunerepresentantenes vurdering av virkningene av desentralisert ordning, etter kommunens innbyggertall. Gjennomsnitt*	39
Tabell 42 Kommunerepresentantenes vurdering av tiltakenes innretning, etter kommunens sentralitet. Gjennomsnitt*	39
Tabell 43 Kommunerepresentantenes vurdering av virkningene av desentralisert ordning, etter andel barn i grunnskolealder i befolkningen. Gjennomsnitt*	40
Tabell 44 Kommunerepresentantenes vurdering av virkningene av desentralisert ordning, etter andel arbeidsledige. Gjennomsnitt*	40
Tabell 45 Kommunerepresentantenes vurdering av virkningene av desentralisert ordning, etter kommunens frie inntekter pr innbygger. Gjennomsnitt*	41
Tabell 46 Kommunerepresentantenes vurdering av virkningene av desentralisert ordning (jo høyere positiv koeffisient, desto mer positiv vurdering)	42
Tabell 47 Kommunenes folketall og sentralitet	45
Tabell 48 Kommunenes inntekter og driftsutgifter til skole	45
Tabell 49 Sosiale forhold i kommunene, gjennomsnitt	46
Tabell 50 Folketall og sentralitet, kommunene i gjennomsnittsuttrekket	47
Tabell 51 Folketall og sentralitet, kommunene i spredningsuttrekket	47
Tabell 52 Inntekter og driftsutgifter, kommunene i gjennomsnittsuttrekket	48
Tabell 53 Inntekter og driftsutgifter, kommunene i spredningsuttrekket	48
Tabell 54 Sosiale forhold, kommunene i gjennomsnittsuttrekket	49
Tabell 55 Sosiale forhold, kommunene i spredningsuttrekket	49

Sammendrag

Notatet analyserer strukturelle forhold knyttet til desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skole og oppfølgingsordningen. Hovedintensjonen er å utforske hvordan de to ordningene treffer ulike typer kommuner.

Dette er primært en dokumentasjon av resultater fra utforskende analyser, og består av en lang rekke tabeller som viser analyseresultatene, samt en kort refleksjon på tvers av resultatene til slutt.

Problemstillingene for notatet er følgende:

1. (a) Har strukturelle forskjeller mellom kommuner betydning for hvordan deltakere i kompetansenettverk vurderer arbeidet i nettverket, samarbeid med UH og effektene av ordningen?
(b) Er det forskjeller i vurderingene i 2024 sammenliknet med 2021?
2. (a) Er det strukturelle forskjeller mellom kommuner som trekkes ut til oppfølgingsordningen og kommuner som ikke deltar i ordningen?
(b) Er det forskjeller mellom kommunene i gjennomsnittsuttrekket og kommunene i spredningsuttrekket?
(c) Er det forskjeller mellom kommuner som ble trukket ut i 2020 og kommuner som ble trukket ut i 2022?

Datamaterialet som ligger til grunn for analysene i notatet er dels egeninnsamlede surveydata, dels data om kommunene fra Statistisk sentralbyrå. På grunn av visse begrensninger i surveydataene, vil vi i den avsluttende rapporten fra evalueringen se resultatene av analysene i sammenheng med kvalitative data fra intervjuer med aktører i ordningene.

Strukturelle forholds betydning for vurderinger av desentralisert ordning for skole

Kommunene som skoleeiere er sentrale aktører i desentralisert ordning, og tiltak for økt kompetanse skal utvikles i partnerskap mellom kommuner og andre skoleeiere, skoler og UH-miljøer. Drøftinger og beslutninger om prioriteringer av behov og tiltak skal skje på alle nivåer, i nettverk der ulike aktører er representert. De regionale kompetansenettverkene har vist seg å være sentrale arenaer for diskusjon av tiltak og satsinger. Dataene i våre analyser er fra spørreundersøkelser til medlemmer i kompetansenettverk i 2021 og 2024, som representerer en kommune i nettverket. Disse dataene er koplet til data fra Statistisk sentralbyrå om strukturelle trekk ved kommunene som er representert: folketall, sentralitet, sosiale forhold og kommuneøkonomi.

Analysene viser at respondentene jevnt over er svært fornøyd med samarbeidet i nettverket, uansett hvilken type kommune de representerer. Det er en svak tendens til at mindre kommuner og kommuner med lave frie inntekter er noe mindre fornøyd, men her kan vi ikke trekke sikre konklusjoner. Det klareste trekket er at kommunerepresentantene er noe mindre tilfreds med samarbeidet i nettverket i 2024 sammenliknet med 2021.

Når det gjelder nettverkets rolle som arena for faglige diskusjoner, ser vi at representanter fra store kommuner og fra sentrale kommuner oppfatter nettverkene som noe mindre viktige arenaer enn andre respondenter. I 2024 finner vi dessuten at 'rikere' kommuner (med høye frie inntekter) synes nettverket er viktigere sammenliknet med de som kommer fra kommuner med lavere frie inntekter. Resultatene kan tyde på at kommuner som selv har et lite fagmiljø innenfor skole, har større utbytte av kompetansenettverket som faglig arena.

Bredden i samarbeidet med universitets- og høyskolesektoren rapporteres å være større i de mer sentrale kommunene, spesielt i 2024. Kontrollert for de andre strukturelle variablene i en multivariat analyse er det imidlertid små forskjeller mellom ulike kommuner. Dette kan indikere at UH nå samarbeider med alle typer kommuner. Vurderingen av kvaliteten på samarbeidet er imidlertid noe lavere i 2024 sammenliknet med 2021.

Også når det gjelder kommunerepresentantenes vurdering av innretningen på tiltakene i desentralisert ordning, ser vi en negativ utvikling fra 2021 til 2024, men vi finner ingen klare sammenhenger mellom strukturelle forhold ved kommunene og representantenes vurdering av tiltakene.

Vi har bedt respondentene ta stilling til en lang rekke påstander om betydningen av desentralisert ordning. Representanter fra større kommuner er mer positive til at ordningen vil ha de ønskede virkningene, men effekten av folketall avtar med økende folketall. Sentralitet virker imidlertid motsatt: respondenter fra mer sentrale kommuner er mer skeptiske til betydningen av ordningen.

Alt i alt er inntrykket fra våre data at kommunerepresentantene i kompetansenettverkene stort sett er fornøyd med desentralisert ordning, og at de har ganske stor tiltro til at ordningen vil gi de ønskede effektene. Selv om de største og mest sentrale kommunene ikke har like stort utbytte av nettverksarbeidet som småkommunene, ser ordningen ut til å treffe hele spekteret av norske kommuner.

Strukturelle forholds betydning i oppfølgingsordningen

Oppfølgingsordningen er en kompensatorisk ordning for å støtte kommuner med dårlige skoleresultater. Kommunene trekkes ut til ordningen enten basert på indikatorer for lave skoleprestasjoner og dårlig skolemiljø i kommunens skoler over tid (tre år) (gjennomsnittsuttrekket), eller fordi det er store forskjeller mellom skolene i kommunen, og minst én av kommunens skoler kommer dårlig ut (spredningsuttrekket). Omtrent én av tre norske kommuner har deltatt i oppfølgingsordningen siden starten i 2017.

Med utgangspunkt i kommunedata fra Statistisk sentralbyrå, har vi sett på hva som kjennetegner de kommunene som er trukket ut til ordningen.

Kommunene som deltar i oppfølgingsordningen basert på gjennomsnittsuttrekket er gjennomgående svært små, med høye frie inntekter og større sosiale problemer enn snittet av øvrige norske kommuner. Kommunene i spredningsuttrekket er betydelig større og mer sentrale. På de sosiale indikatorene vi har benyttet her, skårer kommunene i spredningsuttrekket omtrent som kommunene som ikke er i oppfølgingsordningen. Men de har lavere frie inntekter og lavere utgifter til skole, samtidig som de bruker en større andel av totale driftsutgifter til skole.

Forskjellene mellom spredningsuttrekket og gjennomsnittsuttrekket har økt fra 2020 til 2022, slik at variasjonen i typer kommuner som deltar i oppfølgingsordningen nå er ganske stor.

Ordningen har dels et preg av å sette inn tiltak på skolenivå i kommuner som ofte har mer grunnleggende utfordringer knyttet til sosiale forhold og manglende kapasitet hos skoleeier. Slik sett treffer ordningen godt når det gjelder det kompensatoriske formålet med ordningen. Spørsmålet er imidlertid om oppfølgingsordningen har tilstrekkelige og riktige virkemidler til å endre dette bildet.

1 Innledning

Det norske forvaltningssystemet tillegger kommunene et stort ansvar for å iverksette statlig politikk, men kommunene har også betydelig autonomi i dette arbeidet. En svært stor andel av den statlige styringen innenfor enkeltsektorer rettes mot kommunen, som har frihet til å utforme sine tjenester slik de selv synes er mest hensiktsmessig, innenfor rammene av lover og forskrifter. Det er dette vi ofte kaller flernivåstyring, der det endelige resultatet avhenger av de sentrale styringssignalene, men også av hvordan signalene 'oversettes' og iverksettes lokalt, tilpasset lokale ønsker og rammebetingelser.

Både desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skolen og oppfølgingsordningen legger stor vekt på kommunen som skoleeier. I begge ordningene skal kompetanseutviklingen skje lokalt, basert på vurderinger av behov. De to ordningene har imidlertid distinkt forskjellige utgangspunkt og mekanismer, og i notatet analyserer vi ordningene hver for seg.

Samtidig som alle norske kommuner – i tråd med prinsippet om generalistkommuner – har ansvar for det samme, brede spekteret av oppgaver, er det store forskjeller mellom kommunene i folketall, sentralitet og demografiske og sosiale forhold. Slike faktorer kan ha betydning for den enkelte kommunes kompetanse og kapasitet til å ivareta ulike sider ved sin virksomhet (NOU 2023:9). En kommune med noen hundre innbyggere har naturlig nok en mindre, og mindre spesialisert, administrasjon enn en kommune med flere hundretusen innbyggere. Noen oppgaver kan være enklere å håndtere i en liten kommune. For eksempel kan små kommuner oppleve mindre utfordringer med koordinering mellom ulike kommunale tjenester, fordi folk kjenner hverandre og strukturene er enklere og mer gjennomsiktlige. Administrasjonen er mindre oppdelt, slik at én og samme leder gjerne har ansvar for flere tjenesteområder. Noen små kommuner kan også være enklere å endre, fordi kommuneorganisasjonen er mindre og mer fleksibel.

Men de folkerike kommunene har også en del fordeler, først og fremst fordi de har en større administrasjon og et større tjenesteapparat. Både administrative funksjoner og tjenester kan være mer spesialiserte og differensierte, med samlet sett høyere kapasitet og kompetanse.

Norske kommuner er, også etter kommunereformen 01.01.2020, gjennomgående ganske små, sett i forhold til de oppgavene de har ansvar for. I 2024 hadde mer enn én av tre kommuner under 3000 innbyggere, og bare én av ti hadde mer enn 30 000 (Tabell 1).

Tabell 1 Fordeling av norske kommuner etter størrelse (2024)

Folketall	Frekvens	Prosent
3000 eller færre	129	36%
3001-9000	106	30%
9001-30000	86	24%
Flere enn 30000	36	10%
Total	357	100%

Statistisk sentralbyrå deler kommunene inn i seks sentralitetsklasser, etter avstand til nærmeste tettsted og nærmeste by, andel av befolkningen som bor i tettsteder og størrelsen på største tettsted (se fotnote 3). Som vi ser av Tabell 2 er et klart flertall av kommunene lite sentrale, med omtrent seks av ti kommuner i de to minst sentrale kategoriene.

Tabell 2 Fordeling av norske kommuner etter sentralitetsklasse (2023)

Sentralitetsklasse	Frekvens	Prosent
1 (mest sentrale)	5	1.4%
2	21	5.9%
3	54	15.1%
4	65	18.2%
5	104	29.1%
6 (minst sentrale)	108	30.3%
Totalt	357	100%

Kommunesektoren i Norge er heterogen også på andre områder. Demografisk sett er det store forskjeller. Mens kommunene med lavest andel barn i grunnskolealder har under 6,5 barn per 100 innbyggere (Træna og Moskenes), har kommunene med høyest andel mer enn 15,0 grunnskolebarn per 100 innbyggere (Gjesdal og Skaun). Nært korrelert med andel barn i kommunen, er andel ansatte i grunnskolen i prosent av alle kommunalt ansatte.

Sosiale forhold varierer mellom kommuner. I 2023 var 5,3% av befolkningen i Bærum kommune uføre, mot 21,9% i kommunene Søndre Land og Våler i Innlandet. 6,5% av barna i Sogndal hadde tiltak fra barnevernet ved utgangen av året. Tilsvarende for Vevelstad var 18,4%. Mens 54% av innbyggerne i Bærum hadde universitetsutdanning, var det 14,3% av innbyggerne i Beiarn med slik utdanning.

Også økonomisk er forskjellene mellom kommuner betydelige. Ulikhetene skyldes i noen grad at overføringer fra staten tar hensyn til smådriftsulemper i de minste kommunene, men dette kan ikke forklare hele forskjellen mellom f.eks. Ås kommune med frie inntekter på litt over 60 000 kroner per innbygger og Modalen med over 143 000 kroner per innbygger.¹ Utgiftene til skole varierer fra drøyt 80 000 per barn i Hå kommune og kommunene rundt Oslo til 310 000 kroner per barn i Utsira. Mens 10% av Loppas netto driftsutgifter går til skole, bruker Lillesand nesten én tredel (31,4%) av sine driftsutgifter på skole.

Dette betyr at kommunene har svært ulike muligheter og utfordringer i sitt arbeid med å gi innbyggerne best mulig tjenester.

For staten innebærer den store heterogeniteten en styringsutfordring. Mens noen kommuner har store administrasjoner som på enkelte fagområder har mer kompetanse enn det som finnes på statlig nivå, har de minste kommunene stort behov for faglig støtte fra staten, fra ulike kompetansemiljøer eller fra andre kommuner. Dette gjelder særlig de små eller spesialiserte tjenestene, som er rettet mot en liten andel av befolkningen. For å møte den store variasjonen i kommunesektoren, har statlige myndigheter etter hvert utviklet styringsvirkemidler som er tilstrekkelig fleksible til at kommunene kan tilpasse ulike ordninger til egne behov eller ønsker. På denne måten ivaretas kommunenes rett til selvstyre, samtidig som satsingene gjøres relevante for den enkelte kommune. Den desentraliserte kompetansemodellen kan sees i et slikt lys: prioriteringen av behov og fordelingen av midler desentraliseres til regionalt nivå, der hver enkelt kommune kan drøfte sine kompetansebehov i sammenheng med andre kommuners behov.

¹ Utsira ligger høyest med over 185 000 kroner pr innbygger.

1.1 Problemstillinger

Det er grunn til å tro at de store forskjellene mellom kommuner også kan gi ulike forutsetninger for kommunenes arbeid med desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skolen. I dette notatet ser vi nærmere på kommunenes rolle i kompetansemodellen, med særlig vekt på om forskjeller i strukturelle trekk ved kommunene påvirker deres deltakelse i og vurdering av modellen.

Dette er én av hovedproblemstillingene vi utforsker nærmere i dette notatet.

Den andre hovedproblemstillingen omhandler kjennetegn ved kommuner som trekkes ut til oppfølgingsordningen, dvs. kommuner med én eller flere skoler som skårer dårlig på skoleresultater og/eller skolemiljø. Vi undersøker om det er noen strukturelle fellestrekk ved kommunene som trekkes ut, sammenliknet med kommuner som ikke er i ordningen. Dette er interessant fordi det kan si oss noe om mulige bakenforliggende årsaker til de dårlige resultatene.

For begge ordningene ser vi på forskjeller over tid.

Oppsummert er problemstillingene for notatet følgende:

1. (a) Har strukturelle forskjeller mellom kommuner betydning for hvordan deltakere i kompetansenettverk vurderer arbeidet i nettverket, samarbeid med UH og effektene av ordningen?
(b) Er det forskjeller i vurderingene i 2024 sammenliknet med 2021?
2. (a) Er det strukturelle forskjeller mellom kommuner som trekkes ut til oppfølgingsordningen og kommuner som ikke deltar i ordningen?
(b) Er det forskjeller mellom kommunene i gjennomsnittsuttrekket og kommunene i spredningsuttrekket?
(c) Er det forskjeller mellom kommuner som ble trukket ut i 2020 og kommuner som ble trukket ut i 2022?

Datamaterialet som ligger til grunn for analysene i notatet er dels egeninnsamlede surveydata, dels data om kommunene fra Statistisk sentralbyrå. Vi beskriver datagrunnlaget nærmere under den enkelte ordning.

Notatet er en oppfølging av analysene i Fossetøl et al. (2021). I tillegg ser vi på strukturelle trekk ved kommunene som er trukket ut til oppfølgingsordningen i 2020 og 2022. Disse analysene er en videreføring av analysene i Lyng og Myrvold (2021). Notatet har en utforskende og dokumenterende form. Det består derfor av en lang rekke tabeller som viser analyseresultatene samt en kort refleksjon på tvers av resultatene til slutt.

2 Strukturelle forholds betydning for vurderinger av desentralisert ordning for skole

2.1 Om desentralisert ordning og nettverksstyring

Desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skolen innebærer at kompetanseutviklingen skal skje lokalt og regionalt, og være basert på lokale vurderinger av behov. Kommunene som skoleeiere er sentrale aktører i desentralisert ordning, og tiltak for økt kompetanse skal utvikles i partnerskap mellom kommuner og andre skoleeiere, skoler og UH-miljøer. Drøftinger og beslutninger om prioriteringer av behov og tiltak skal skje på alle nivåer, i nettverk der ulike aktører er representert. Slik sett kan desentralisert ordning oppfattes som flernivåstyring kombinert med nettverks- og samstyring. Staten definerer rammene for prosessene, men aktørene lokalt og regionalt har stor frihet til å forme innholdet i satsingen.

Et bærende element i den nye kompetansemodellen er at utvikling skjer ved hjelp av prosesser i nettverk mellom aktører i feltet. Dette representerer styring gjennom en annen mekanisme enn de tradisjonelle – hierarki eller marked (Røiseland og Vabo 2016:10). Nettverksstyring, governance eller samstyring innebærer en ikke-hierarkisk prosess der «offentlige og/eller private aktører og ressurser koordineres og gis felles mening» (Røiseland og Vabo 2008:94). Samstyring skjer med andre ord gjennom strukturer der ulike, men 'likeverdige', aktører samhandler. Aktørene er gjensidig avhengige av hverandre i den forstand at de bare i fellesskap kan nå målet for arbeidet. I desentralisert ordning er det flere slike formelle samhandlingsstrukturer, først og fremst i Samarbeidsforum, men også i de regionale (eller tematiske) nettverkene, der både private og offentlige eiere, lokale og regionale myndigheter, statsforvaltere, skoleledere, lærere og UH-aktører er representert.

I slike styringsnettverk fattes beslutninger gjennom diskurs eller forhandlinger. Medlemmene av nettverket diskuterer seg frem til løsninger alle kan slutte seg til, enten fordi de overbevises av 'de beste' argumentene eller fordi de gjennom gi-og-ta prosesser kommer til et resultat som oppfattes som bedre enn ikke noe resultat (Røiseland og Vabo 2016).

Aktørene som inngår i nettverkene i desentralisert ordning er formelt sett likeverdige, men har svært ulike ressurser, kompetanse og kapasitet. Ikke minst gjelder dette kommunene. Slike forhold kan ha betydning for den enkelte kommunes mulighet til å engasjere seg – og hevde seg – i prosessene, som ordningen forutsetter. Folkerike kommuner vil, for eksempel, kunne organisere arbeidet slik at enkelte ansatte får desentralisert ordning som en hovedoppgave, mens småkommunene i større grad må la ansatte jobbe med ordningen ved siden av en lang rekke andre oppgaver. Kommuner med god økonomi vil kunne gå inn med større egne midler i arbeidet med kompetanseutvikling. Kommuner med en høy andel barn i grunnskolealder vil kanskje prioritere arbeidet med kompetanseheving i skolen høyere enn kommuner som for eksempel har en stor andel eldre, som kan se seg nødt til å prioritere eldreomsorgen. På samme måte kan sosiale forhold også bidra til forskjeller: kommuner med relativt sett større sosiale problemer blant innbyggerne, kan oppleve at mye ressurser, både i form av penger og personell, går med til å avhjelpe disse forholdene.

I dette notatet analyser vi om forskjeller i kommunerepresentantenes vurderinger av arbeidet og samarbeidet i kompetansenettverk, deres samarbeid med UH-aktører og deres vurdering av desentralisert ordnings betydning for kompetanseutvikling og praksis, avhenger av strukturelle

forhold som folketall og demografiske forhold, andel barn i grunnskolealder, sosiale forhold i befolkningen eller kommunens økonomi.

Formelt sett er det samarbeidsforum som er det sentrale samarbeidsorganet for prioritering innenfor desentralisert ordning for skole. Kompetansenettverkene er ikke en formell del av desentralisert ordning, men kompetansenettverk er etablert i alle fylker, og mange fylker har flere nettverk for ulike sektorer. Den brede deltakelsen fra kommunenes side skjer i kompetansenettverkene, selv om det ikke er et krav om deltakelse i et kompetansenettverk for å delta i desentralisert ordning. En kartlegging viser at nær samtlige kommunale skoleeiere i Norge deltar i et kompetansenettverk (Fossestøl et al. 2021, s. 33).²

Denne delen av notatet analyserer data fra to spørreundersøkelser til medlemmer av regionale kompetansenettverk. Sammensetningen av de regionale kompetansenettverkene varierer. Som minimum består de av flere skoleeiere og representanter fra UH-sektoren, men mange nettverk inkluderer også statsforvalter, skoleledere og representanter for lærerorganisasjonene. I noen fylker er kompetansenettverkene «godt etablerte og organiserte enheter i sine fylker og kommuner, mens andre er mer løst organisert som nettverk for faglig samarbeid innenfor ulike fagområder» (NOU 2022:13, s. 34). NOUen fastslår også at «reelle prioriteringer har flere steder blitt delegert til regionale kompetansenettverk, som ofte er mindre i omfang og tettere på de lokale aktørene» (NOU 2022:13, s. 119). Utvalget bak NOUen foreslår å styrke kompetansenettverkene ved å gi dem en tydeligere rolle i ordningen, styrke koordinatorfunksjonen i nettverkene og sørge for at alle barnehage- og skoleeiere deltar i eller er representert i et nettverk (NOU 2022:13, s. 130, 136).

2.2 Data og metode

2.2.1 Surveydata

Dataene som er analysert her er hentet fra to spørreundersøkelser til medlemmer av regionale kompetansenettverk i 2021 og 2024. I 2021 oppga 112 nettverksmedlemmer at de representerte en kommune i nettverket. Ved nærmere gjennomgang av materialet, viste det seg at 24 respondenter ikke hadde besvart spørsmålet om hvilken kommune de representerte. Ytterligere to svarte at de representerte flere kommuner i nettverket. Da problemstillingene i denne delen av rapporten dreier seg om hvorvidt trekk ved kommunene har betydning for deres arbeid med desentralisert ordning for skole, og representantenes vurderinger av dette arbeidet, inngår disse ikke i analysene. Totalt omfatter materialet fra 2021 derfor 86 respondenter. I 2024 er det 131 respondenter med kommunetilknytning (skole-/barnehageeier). Ikke alle respondentene har besvart alle spørsmålene, slik at N i noen av analysene er lavere enn henholdsvis 86 og 131.

Surveydataene er innsamlet og tilrettelagt av Elin Borg, NIFU og Kjersti Stabell Wiggen, AFI.

Tabell 3 viser at det er en skjev fordeling av kommuner i surveymaterialet. De minste kommunene er klart underrepresentert, mens de største er klart overrepresentert. Samtidig ser vi at de mellomsentrale kommunene er relativt sterkest representert i datamaterialet, mens særlig de minst sentrale kommunene er underrepresentert (Tabell 4). Dette kan innebære at datamaterialet ikke kan sies å være fullt ut representativt for kommuner som deltar i kompetansenettverkene, gitt at de fleste kommunene er representert i nettverk. Slike skjevheter

² For en nærmere redegjørelse for kompetansenettverkens sammensetning og funksjon, se Fossestøl et al. 2021.

vil kunne ha betydning for det overordnede bildet av deltakernes erfaringer, hvis erfaringene varierer med hvor stor eller sentral kommune deltakeren representerer. Samtidig er det ikke gitt at slike skjevheter vil ha betydning for analysene av strukturelle forholds betydning, da disse analysene nettopp inkluderer de relevante variablene. Hensikten med dette notatet er primært å se på strukturelle forhold, mens problemstillinger knyttet til overordnede vurderinger av nettverksdeltakelsen og endringer over tid vil bli analysert i andre deler av evalueringen.

Tabell 3 Fordeling av kommuner etter folketall, blant de som er representert i datamaterialet og alle kommuner i Norge

Folketall	Kommuner representert i datamaterialet	Alle kommuner i Norge
3000 eller færre innbyggere	18	36
3001-9000 innbyggere	25	30
9001-30000 innbyggere	35	24
Over 30000 innbyggere	21	10
Totalt	100	100
(N=)	(217)	(357)

Tabell 4 Fordeling av kommuner etter sentralitetsklasse, blant de som er representert i datamaterialet og alle kommuner i Norge

Sentralitetsklasse	Kommuner representert i datamaterialet	Alle kommuner i Norge
1 (=mest sentrale)	2,3	1,4
2	6,9	5,9
3	21,2	15,1
4	28,6	18,2
5	24,9	29,1
6 (=minst sentrale)	15,7	30,3
Totalt	99,5	100
(N=)	(216)	(357)

Tre av ti respondenter har vært medlem av kompetansenettverket i to år eller mindre. Fire av ti har vært med i tre-fire år, mens tre av ti har deltatt i fem år eller mer. Det er store forskjeller mellom surveyen fra 2021 og surveyen fra 2024. I 2024 svarte nesten halvparten av respondentene at de har vært med i nettverket i fem år eller mer, mens tilsvarende for 2021 var under ti prosent.³

Det kan stilles spørsmål ved om deltakerne i kompetansenettverkene i sine svar på spørreundersøkelsen faktisk representerer den kommunen de kommer fra, eller om de først og fremst representerer seg selv og gir uttrykk for personlige erfaringer. Det er liten tvil om at de kommunale medlemmene i kompetansenettverkene faktisk sitter i nettverket som representant for skoleeier, og det er dette som utforskes i analysene i dette notatet.

³ Vi har gjennomført noen enkle korrelasjonsanalyser for å se om antall år i nettverket har betydning for vurderingene av nettverkets arbeid, funksjon og virkninger. Det er gjennomgående få signifikante sammenhenger. Representanter som har sittet i nettverket lenge er noe mindre tilbøyelige til å mene at kompetansenettverket er en viktig arena (sign.=0,093) og vurderer kvaliteten på UH-samarbeidet som noe mindre godt (sign.=0,061).

Nettverksmedlemmene er gjennomgående positive til deltakelsen i nettverket og hva ordningen kan bidra med.⁴ Manglende variasjon i svarene bidrar til at analysene ofte ikke gir signifikante resultater. Det kan likevel være interessant å se etter mulige mønstre på tvers av de ulike analysene, ikke for å gi sikre konklusjoner, men som en støtte for hypoteser som kan utforskes videre i det kvalitative materialet fra prosjektet.⁵ I sluttrapporten fra evalueringen vil analysene i foreliggende notat sees i sammenheng med kvalitative intervjudata for å belyse strukturelle forholds betydning for kommunenes utbytte av desentralisert ordning.

2.2.2 SSB-data og kopling av data

Dataene fra spørreundersøkelsene er koplet til data om kommunene fra Statistisk sentralbyrå (SSB). På denne måten kan vi undersøke om trekk ved kommunene – folketall, demografiske forhold, sentralitet (region), kommuneøkonomi og innbyggernes sosioøkonomiske situasjon, med mer – har betydning for de involverte kommunerepresentantenes syn på og erfaring med desentralisert ordning.

Følgende opplysninger på kommunenivå er koplet til spørreskjemadataene:

- Folketall (2024)
- Kommunens sentralitet (målt ved SSBs sentralitetsindeks og sentralitetsklasser)⁶
- Barn i grunnskolealder 6-15 år i prosent av folketall totalt
- Uføretrygdede i prosent av befolkningen i alderen 15-74 år (2023)
- Frie inntekter per innbygger (kr) (2020/2023)

Disse dataene er alle kontinuerlige variabler, og benyttes dels for å undersøke korrelasjon med variabler fra spørreskjemaet. Dels er variablene tatt inn i multivariate analyser. Det er imidlertid ikke gitt at eventuelle sammenhenger mellom forhold ved kommunen og respondentenes svar er lineære. Vi har derfor valgt å omkode variablene til variabler med fire verdier. Innbyggertall, andel barn i grunnskolealder, andel uføretrygdede og kommunens frie inntekter pr innbygger er omkodet slik at kommunene i materialet fordeler seg med tilnærmet $\frac{1}{4}$ i hver kategori.⁷ Se vedlegg 1 for omkoding. For variabelen 'sentralitet' har vi brukt SSBs inndeling i seks sentralitetsklasser.

2.2.3 Konstruksjon av indekser

Det er svært mange spørsmål i spørreskjemaet som omhandler respondentens arbeid i og erfaring med nettverket. Det er også en rekke spørsmål om vurderinger av effektene av desentralisert ordning og de tiltakene som er utviklet gjennom ordningen. Vi har valgt å

⁴ Tidligere analyser har vist at skoleeiere stort sett er mer tilfreds med desentralisert ordning sammenliknet med skoleledere og tillitsvalgte for lærere (Fossestøl et al. 2021).

⁵ De gjennomgående positive svarene kan i noen grad skyldes en tendens til 'ja-siing' i materialet. De aller fleste påstandene er formulert positivt, og i den grad påstandene er formulert motsatt vei, ser vi at resultatene skaper 'uro' i analysene, i den forstand at en snudd versjon av svarene ikke korrelerer like sterkt med de andre variablene.

⁶ SSBs sentralitetsindeks er en måte å måle hvor sentral en kommune er med grunnlag i befolkning, arbeidsplasser og servicetilbud. Indeksen baserer seg på fire kriterier:

- avstand til nærmeste tettsted med minst 15 000 innbyggere
- avstand til nærmeste by med minst 50 000 innbyggere
- andel av kommunens befolkning som bor i tettsteder
- størrelsen på det største tettstedet i kommunen

Indeksen varierer fra 293 (minst sentral, Utsira) til 1000 (mest sentral, Oslo). Indeksen kan deles i seks klasser, fra 6 (minst sentral) til 1 (mest sentral).

⁷ Dette er ikke alltid mulig hvis kommunene 'klumper seg sammen', slik at det er mange med samme verdi.

konstruere noen indekser over variabler som måler ulike sider ved samme fenomen. På denne måten får vi utnyttet mer av informasjonen i materialet, uten at rapporteringen blir helt uoversiktlig. Indeksene lages med basis i gjennomførte faktoranalyser, som viser hvilke spørsmål som – ut fra respondentenes svar – 'hører sammen', dvs. måler et felles fenomen eller en underliggende oppfatning. De spørsmålene som gir høyest skår på en faktor, inkluderes i indeksen.

Indeksene konstrueres på denne måten:

Gjennomsnitt (var1, var2, var3, ...)

Alle variablene som benyttes er i utgangspunktet på en femdelt skala. De variablene som har verdiene slik at 1=høyest/best/mest enig og 5=lavest/dårligst/minst enig, er 'snudd', slik at alle variablene som inngår i indeksene har 1 som laveste verdi og 5 som høyeste. Der hvor variabler basert på formuleringer som går 'motsatt vei' er inkludert i samme indeks, er de negative formuleringene snudd. På denne måten sikrer vi at alle indeksene går fra 1 til 5, og at positive svar har høy verdi, mens negative svar tilsvarende har negativ verdi.

Vi gjør rede for hvilke variabler som inngår i indeksene underveis i de enkelte avsnittene. I avsnittene presenterer vi også en rekke tabeller. Mange av disse viser ikke entydige eller signifikante resultater. Vi har likevel valgt å inkludere alle i kapittelet fordi inntrykket de gir samlet, har betydning for diskusjonen i siste del av kapittelet.

2.2.4 Korrelasjoner, gjennomsnitt og regresjonsanalyser

Sammenhengen mellom kjennetegn ved kommunen og vurderingene av arbeidet og samarbeidet, m.v. måles på tre måter:

- Ved bivariate korrelasjoner mellom de ulike strukturelle kjennetegnene og vurderingene. Her ser vi også på korrelasjoner mellom hvilket år respondenten svarer (2021 vs. 2024) og vurderingene for å undersøke eventuelle endringer over tid. De bivariate korrelasjonene ligger i Vedlegg 2.
- Ved gjennomsnitt i vurderinger for de to aktuelle årene (2021 og 2024) og for årene samlet. Her er de strukturelle variablene omgjort til kategorier. Resultatene gjengis i enkle tabeller.
- Ved en multivariat analyse (lineær ols regresjon) der effekten av hver variabel kontrolleres mot de andre uavhengige variablene. Resultatene av disse analysene gjengis i en forenklet form i kapitlene, mens mer detaljerte oversikter finnes i vedlegg 3.

3 Samarbeidet og arbeidet i kompetansenettverket

3.1 Samarbeidet i nettverket

Spørreundersøkelsen inneholder en lang rekke spørsmål om hvordan medlemmene opplever arbeidet og samarbeidet i nettverket. Vi har gjennomført en faktoranalyse av svarene på disse spørsmålene. Faktoranalysen resulterer i flere underliggende dimensjoner, som vi kan kalle: en 'samarbeidsdimensjon', en 'dedikasjonsdimensjon' og tre dimensjoner som måler ulike sider ved nettverkens rolle. Den klart mest fremtredende dimensjonen er den som måler respondentenes oppfatning av samarbeidet i nettverket. Ut fra faktoranalysen har vi konstruert en indeks der følgende spørsmål er inkludert:

- Vi diskuterer om vi har riktig kompetanse i nettverket
- Vi diskuterer måter vi kan forbedre samarbeidet på
- Vi har en felles forståelse av hva oppdraget vårt er
- Vi evaluerer vårt samarbeid jevnlig
- I nettverket er det tydelig ledelse
- Leder/koordinator bidrar til gode diskusjoner
- Leder/koordinator bidrar til å løse uenigheter
- Vi samarbeider om utvikling og planlegging av kompetanseutviklingstiltak
- Leder/koordinator legger til rette for at nettverket når målene sine

Den nye variabelen – Samarbeid – kan sies å måle hvordan kommunerepresentantene vurderer samarbeidet i nettverket. Generelt kan vi si at medlemmene i nettverkene er godt fornøyd med hvordan samarbeidet i deres nettverk fungerer. På skalaen fra 1 til 5, der 1 er dårligst og 5 er best, er gjennomsnittsskåren for de to årene samlet 4,2. Skåren er noe lavere i 2024 enn i 2021 (Tabell 5).⁸

Tabell 5 Kommunerepresentantenes vurdering av samarbeidet i kompetansenettverket, 2021 og 2024

	Vurdering av samarbeidet		
	2021	2024	Totalt
Gjennomsnitt	4,3	4,1	4,2
(N=)	(86)	(100)	(186)

Alle norske kommuner har det samme ansvaret for grunnskolene i sitt område, uavhengig av størrelsen på kommunen. Men fagmiljøet i kommuneadministrasjonen vil ha helt andre dimensjoner i en folkerik kommune med mange skoler, sammenliknet med en liten kommune med én eller to skoler. Store kommuner har mange ansatte som jobber bare med skole, og kan sette folk med spesialkompetanse på skole til oppgaver som f.eks. desentralisert ordning. I de minste kommunene vil de (eller ofte: den ene) ansatte gjerne ha ansvar for et bredere saksområde.

I arbeidet med desentralisert ordning kan denne ulikheten mellom små og store kommuner gi utslag i hva kommunene opplever å få ut av deltakelsen. Måten desentralisert ordning er organisert på, og ikke minst prosessene i kompetansenettverkene, kan innby til forhandlinger

⁸ En T-test viser at forskjellene mellom årene ikke er signifikant på 0,05-nivå.

mellom kommuner om å få sine behov og tiltaksønsker prioritert. Gitt de store ressursforskjellene mellom kommunene, skulle man kunne forvente at de større kommunene klarer å hevde seg bedre enn de mindre i disse forhandlingene. Vi har undersøkt om kommunens folketall har betydning for hvordan kommunerepresentanten vurderer arbeidet og samarbeidet i nettverket.

Vi har først sett på den bivariate korrelasjonen mellom kommunestørrelse og tilfredshet med samarbeidet i nettverket. Vi finner en relativt svak negativ sammenheng, det vil si at representanter fra de mest folkerike kommunene er noe mindre fornøyd med arbeidet i nettverket. Tendensen er noe sterkere i 2021 enn i 2024. Denne sammenhengen er imidlertid ikke signifikant.

Korrelasjonsanalyser sier noe om lineære sammenhenger. Ikke-lineære sammenhenger kan fremkomme i krysstabeller, der vi sammenlikner svarene til representanter fra ulike kategorier kommuner (Tabell 6).

Tabell 6 Kommunerepresentantenes vurdering av samarbeidet i kompetansenettverket, etter kommunens innbyggertall. Gjennomsnitt*

Vurdering av samarbeidet i nettverket	Folketall				Totalt	(N=)
	3000 eller færre	3001-8000	8001-30000	30001 eller flere		
Gjennomsnitt 2021	4,2	4,5	4,2	4,2	4,3	(86)
Gjennomsnitt 2024	4,1	4,2	4,2	3,9	4,1	(100)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	4,2	4,4	4,2	4,0	4,2	(186)
(N=)	(35)	(50)	(66)	(45)	(186)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Når vi bryter opp det relativt lave antallet respondenter på flere kategorier, blir antallet i hver celle lavt, og det er vanskelig å trekke sikre konklusjoner om sammenhenger. Spesielt vanskelig blir dette når svarene er såpass entydig positive. Fra Tabell 4 ser vi at det er et klart flertall svært godt fornøyde representanter for alle kommunekategorier, men representantene for de nest minste kommunene er særlig tilfreds i 2021. Vi finner ikke tilsvarende utslag i 2024, hvor det er de aller største kommunene som skiller seg ut med litt lavere gjennomsnittsskåre. Forskjellene mellom respondenter fra kommuner med ulike størrelse er imidlertid såpass små at vi må være forsiktige med å trekke noen slutninger om sammenheng mellom kommunestørrelse og opplevelse av samarbeidet.

Vi finner ingen enkel sammenheng mellom kommunens sentralitet og vurderingen av samarbeidet i nettverket. Tabell 7 tyder på en forsiktig u-kurve i vurderingene, i den forstand at de mest og minst sentrale kommunene er mer positive til samarbeidet enn de mellom-sentrale kommunene. Det er imidlertid grunn til å være forsiktig i konklusjonene, da antallet respondenter i enkelte kategorier er svært lite.

Tabell 7 Kommunerepresentantenes vurdering av samarbeidet i kompetansenettverket, etter kommunens sentralitet. Gjennomsnitt*

Vurdering av samarbeidet i nettverket	Sentralitetsklasse						Totalt	(N=)
	1 (mest sentrale)	2	3	4	5	6 (minst sentrale)		
Gjennomsnitt 2021	4,2	4,3	4,0	4,3	4,4	4,3	4,3	(85)
Gjennomsnitt 2024	4,2	4,0	4,0	4,1	4,2	4,2	4,1	(100)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	4,2	4,1	4,0	4,2	4,3	4,3	4,2	(185)
(N=)	(5)	(11)	(36)	(55)	(48)	(30)	(185)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

For kommuner som har en høy andel skolebarn i befolkningen, blir skole en stor og viktig sektor som trekker mye ressurser og oppmerksomhet. En høy andel barn innebærer også relativt flere ansatte i grunnskolen, selv om det finnes kommuner som har en høyere andel ansatte i grunnskolen enn andelen barn skulle tilsi, fordi de prioriterer skole høyt. I kommuner med mange barn i grunnskolealder, vil gjerne skolesektoren være høyere på dagsorden enn i andre kommuner. De har også flere folk og ressurser som kan brukes inn i prosesser som arbeidet med desentralisert kompetansestrategi. Hvorvidt dette bidrar til økt tilfredshet med hvordan arbeidet er organisert og fungerer, er usikkert.

Den bivariate korrelasjonen mellom andel barn i grunnskolealder i kommunen og vurderingen av samarbeidet i kompetansenettverket er negativ, men ikke signifikant. Det er særlig i 2021 representanter fra kommuner med en høy andel skolebarn er noe mer negative til arbeidet og samarbeidet i nettverket sammenliknet med representanter fra kommuner med relativt færre skolebarn. I 2024 finner vi ingen slik sammenheng.

Også tallene i Tabell 8 antyder at representanter for kommuner med en høy andel skolebarn er noe mindre fornøyd med arbeidet i nettverket, men igjen er tallene for små til at vi kan trekke sikre slutninger.

Tabell 8 Kommunerepresentantenes vurdering av samarbeidet i kompetansenettverket, etter andel barn i grunnskolealder i befolkningen. Gjennomsnitt*

Vurdering av samarbeidet	Andel barn i grunnskolealder					Totalt (N=)
	Svært lav	Lav	Middels	Høy		
Gjennomsnitt 2021	4,4	4,4	4,3	4,1	4,3	(86)
Gjennomsnitt 2024	4,1	4,0	4,1	4,2	4,1	(100)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	(186)
(N=)	(45)	(47)	(48)	(46)	(186)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Kommuner med betydelige sosiale utfordringer i befolkningen, kan måtte prioritere arbeidet med oppgaver som håndterer disse utfordringene, noe som kan bidra til mindre engasjement eller ressurser til andre oppgaver. Vi benytter her andel uføretrygdde som indikator på sosiale utfordringer. Den bivariate korrelasjonen mellom andel uføretrygdde og vurderinger av arbeidet og samarbeidet i nettverket er svakt negativ, men langt fra signifikant. I Tabell 9 ser vi at det er større forskjeller mellom kommuner i ulike kategorier i 2024 enn i 2021. Hvorvidt dette henger sammen med andre forhold, som kommuneøkonomi, ser vi nærmere på senere i notatet. På bakgrunn av vårt materiale er det så langt ikke mulig å konkludere med at andel uføretrygdde i kommunen har betydning for kommunerepresentantens oppfatning av samarbeidet.

Tabell 9 Kommunerepresentantenes vurdering av samarbeidet i kompetansenettverket, etter andel uføretrygdde i kommunen

Vurdering av samarbeidet	Andel uføre i kommunen (2023)					Totalt (N=)
	Svært lav	Lav	Middels	Høy		
Gjennomsnitt 2021	4,3	4,2	4,2	4,4	4,3	(85)
Gjennomsnitt 2024	4,2	4,2	3,8	4,2	4,1	(99)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	4,3	4,2	4,1	4,3	4,2	(184)
(N=)	(44)	(51)	(42)	(47)		(184)

Kommunene har ulike økonomiske arbeidsbetingelser. Frie inntekter per innbygger kan sees som et mål på kommunens økonomiske muligheter til å utføre oppgaver utover de som er direkte lovpålagt. Vi vil derfor anta at kommuner med høye frie inntekter per innbygger har større ressurser å bruke på deltakelsen i desentralisert ordning. På den annen side kan kommuner med en mer anstrengt økonomi kanskje være mer avhengig av å få kompetansehevingen av sine medarbeidere finansiert gjennom den statlige ordningen, selv om kommunene forutsettes selv å bidra med en egenandel på 30 prosent av det statlige tilskuddet. Hvorvidt denne egenandelen har

betydning for kommunenes (og andre skoleeieres) deltakelse i kompetanseutviklingstiltakene, har vi ikke informasjon om.

Sammenhengen mellom frie inntekter og vurderingen av nettverkssamarbeidet er svakt positiv i materialet som helhet, men ikke signifikant. Sammenhengen tenderer til å være betydelig sterkere i 2024 enn i 2021 (Tabell 10). Vi kan ikke sikkert konkludere med at dette skyldes kommunenes vanskeligere økonomiske situasjon i 2024.

Tabell 10 Kommunerepresentantenes vurdering av samarbeidet i kompetansenettverket, etter kommunens frie inntekter per innbygger. Gjennomsnitt*

Vurdering av samarbeidet	Kommunens frie inntekter pr innbygger (2020/2023)					
	Svært lave	Lave	Middels	Høye	Totalt	Antall
Gjennomsnitt 2021	4,0	4,4	4,4	4,2	4,3	(81)
Gjennomsnitt 2024	3,9	4,2	4,2	4,2	4,1	(99)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	3,9	4,3	4,3	4,2	4,2	(180)
(N=)	(40)	(46)	(46)	(48)		(180)

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Tabell 10 kan indikere at spesielt representanter fra kommunene med de laveste frie inntektene er noe mindre fornøyd med samarbeidet i kompetansenettverket sammenliknet med kommuner med høyere inntekter.

3.1.1 Multivariat analyse: Har strukturelle forhold ved kommunen betydning for representantenes vurdering av samarbeidet i kompetansenettverket?

I denne delen av notatet har vi sett at kompetansenettverksdeltakerne fra kommunene gjennomgående er positive til samarbeidet i nettverket. Vurderingen er litt dårligere i 2024 sammenliknet med 2021, men forskjellene er relativt små. Gjennomgangen av mulige sammenhenger mellom strukturelle trekk ved kommunen og kommunerepresentantenes vurdering av samarbeidet i kompetansenettverket gir få entydige resultater. Samtidig er det korrelasjon mellom de ulike variablene vi har brukt i analysene, slik at vi blir usikre på om tendensene vi ser kan skyldes andre, bakenforliggende forhold. Når vi for eksempel finner en svak negativ sammenheng mellom andelen skolebarn i kommunen og representantens vurdering av samarbeidet i nettverket, kan det skyldes at det er høyere andel barn i sentrale kommuner?

For å få et bilde av hva de enkelte forholdene betyr, har vi gjennomført en multivariat regresjonsanalyse der alle variablene trekkes inn i analysen (Tabell 11).⁹

⁹ Vi har gjennomført en bivariat korrelasjonsanalyse av de uavhengige variablene i regresjonsanalysen. Ingen av korrelasjonene overstiger +/- .700 (se vedlegg 2).

Tabell 11 Regresjonsanalyse: Kommunerepresentantenes vurdering av samarbeidet i kompetansenettverket (jo høyere positiv koeffisient, desto mer positiv vurdering)

	Beta	T-verdi	Signifikans
Folketall 1. januar 2024	-,039	-,123	,902
Folketall kvadrert	-,033	-,118	,906
Frie inntekter pr innbygger (kr) (2020/2023)	,123	,919	,359
Sentralitetsindeks (2020/2023)	,040	,252	,801
Andel utføre i befolkningen	-,046	-,504	,615
Andel barn 6-15 år i befolkningen	-,049	-,529	,597
År (2021, 2024)	-,166*	-1,865	,064

* Signifikant på 0,1-nivå

Vi ser av Tabell 11 at det kun er variabelen 'år' som viser signifikant (på 0,1-nivå) sammenheng med vurderingen av samarbeidet: kommunerepresentantenes vurdering av samarbeidet er mindre positiv i 2024 sammenliknet med 2021. For de andre variablene ser vi negative koeffisienter for andel utføre og andel skolebarn, men disse er langt fra signifikante. På samme måte viser frie inntekter og sentralitet positive koeffisienter, men heller ikke disse er signifikante.

3.2 Hvor viktig oppleves kompetansenettverket?

I spørreundersøkelsen til medlemmene av kompetansenettverkene ble respondentene bedt om å ta stilling til fire påstander om kompetansenettverkets rolle. Ved en faktoranalyse av svarene på disse påstandene, fremkommer det én dimensjon, som omfatter alle de fire påstandene:

- Kompetansenettverket er en viktig arena for å få oversikt over kompetansebehov i regionen
- Kompetansenettverket er en arena for gjensidig informasjonsutveksling
- Kompetansenettverket er en arena for målrettet utvikling og læring
- Kompetansenettverket er en arena for forhandlinger

Vi ser at respondentene i vårt materiale stort sett vurderer kompetansenettverkene som en viktig arena (Tabell 12). Gjennomsnittet for de to årene samlet er på 4,1, der 1 er helt uenig og 5 er helt enig i påstandene. Det er en liten nedgang i vurderingene fra 2021 til 2024.¹⁰

Tabell 12 Kommunerepresentantenes vurdering av kompetansenettverkets roller, Gjennomsnitt*

	Vurdering av nettverkets rolle		
	2021	2024	Totalt
Gjennomsnitt	4,2	4,1	4,1
(N=)	(84)	(93)	(177)

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Også vurderingen av denne delen av arbeidet kan antas å henge sammen med kommune-størrelse og sentralitet. For små kommuner og kommuner som ligger i mindre sentrale strøk, kan

¹⁰ En T-test viser at forskjellene mellom årene ikke er signifikant på 0,05-nivå.

deltakelse i nettverk bety en viktig møteplass for faglige diskusjoner. De store kommunene, som selv har et større fagmiljø, vil kanskje ikke oppfatte nettverket som like viktig. Den bivariate sammenhengen mellom kommunens folketall og vurderingen av nettverkens betydning som faglige arenaer er klar og negativ: i snitt vurderer representanter for større kommuner nettverkene som mindre betydningsfulle.

Tabell 13 viser at det er spesielt respondenter fra de aller største kommunene som skiller seg ut med en lavere vurdering av nettverkens rolle. Dette er særlig markant i 2024. De nest minste kommunene er mest positive.

Tabell 13 Kommunerepresentantenes vurdering av kompetansenettverkets roller, etter folketall. Gjennomsnitt*

Vurdering av nettverkets rolle	Folketall				Totalt	(N=)
	3000 eller færre	3001-8000	8001-30000	30001 eller flere		
Gjennomsnitt 2021	4,2	4,4	4,1	4,3	4,2	(84)
Gjennomsnitt 2024	4,2	4,4	4,1	3,6	4,1	(93)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	4,2	4,4	4,1	3,8	4,1	(177)
(N=)	(33)	(48)	(63)	(33)	(177)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Sammenhengen mellom kommunens sentralitet og vurderingen av nettverkets roller er sterk og negativ: de mest sentrale kommunene tillegger nettverkene betydelig mindre vekt enn mindre sentrale kommuner. Her er det imidlertid store forskjeller mellom 2021 og 2024. Mens sammenhengen mellom sentralitet og vurderingen av nettverket er nesten ubetydelig i 2021, er den sterk og klar i 2024.

Dette ser vi også i Tabell 14. Felles for de to årene er at de aller mest sentrale kommunene vurderer kompetansenettverkene som relativt mindre viktige arenaer for faglig utveksling. I 2021 er det ingen entydig sammenheng mellom de to variablene, mens det i 2024 er lavere skårer for de mest sentrale kommunene og høyere for mindre sentrale. Tallgrunnlaget for enkelte kategorier er imidlertid lite når datamaterialet splittes opp på denne måten.

Tabell 14 Kommunerepresentantenes vurdering av kompetansenettverkets roller, etter kommunens sentralitet. Gjennomsnitt*

	Sentralitetsklasse							
Vurdering av nettverkets roller	1 (mest sentrale)	2	3	4	5	6 (minst sentrale)	Totalt	(N=)
Gjennomsnitt 2021	3,3	4,5	4,1	4,2	4,5	4,1	4,2	(83)
Gjennomsnitt 2024	3,4	3,6	3,6	4,1	4,3	4,5	4,1	(93)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	3,4	3,9	3,8	4,2	4,4	4,3	4,1	(176)
(N=)	(5)	(10)	(34)	(53)	(46)	(28)	(176)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Andelen skolebarn i befolkningen ser ikke ut til å ha noen avgjørende betydning for kommunerepresentantenes oppfatning av nettverkets roller. Korrelasjonen er svakt negativ. Noe av det samme inntrykket får vi av Tabell 15. Kommunene med relativt mange barn i skolealder svarer i snitt at nettverkene er noe mindre viktige faglige arenaer. Hvorvidt dette har sammenheng med andre trekk ved kommunene med stor barnebefolkning, ser vi nærmere på senere i avsnittet.

Tabell 15 Kommunerepresentantenes vurdering av kompetansenettverkets roller, etter andel barn i grunnskolealder i befolkningen. Gjennomsnitt*

	Andel barn i grunnskolealder (2024)					
Vurdering av nettverkets roller	Svært lav	Lav	Middels	Høy	Totalt	(N=)
Gjennomsnitt 2021	4,3	4,3	4,3	4,0	4,2	(84)
Gjennomsnitt 2024	4,2	4,1	4,0	4,0	4,1	(93)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	4,3	4,2	4,1	4,0	4,1	(177)
(N=)	(43)	(45)	(45)	(44)		(177)

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Sammenhengen mellom andelen uføre i befolkningen og vurderingen av nettverkets rolle, er ikke entydig. Korrelasjonen mellom disse er lav og ikke signifikant. I Tabell 16 synes kommunene med middels andel uføre å tillegge nettverket en noe mindre fremtredende rolle andre representanter, men vi kan ikke konkludere sikkert om dette ut fra vårt materiale.

Tabell 16 Kommunerepresentantenes vurdering av kompetansenettverkets roller, etter andel utføre i kommunen. Gjennomsnitt*

Vurdering av nettverkets roller	Andel utføre i kommunen (2023)					Totalt (N=)
	Svært lav	Lav	Middels	Høy		
Gjennomsnitt 2021	4,2	4,3	4,3	4,1	4,2	(83)
Gjennomsnitt 2024	4,1	4,2	3,8	4,2	4,1	(92)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	4,1	4,3	4,0	4,1	4,1	(175)
(N=)	(42)	(46)	(40)	(47)		(175)

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

En anstrengt kommuneøkonomi kan bety større problemer med å prioritere mellom ulike arbeidsoppgaver. Tallene i Tabell 17 tyder på at representanter fra kommuner med svært lave frie inntekter per innbygger opplever nettverket som en noe mindre viktig arena enn andre representanter. Særlig gjelder dette i 2024. Forskjellene mellom kommuner er små i 2021. I 2024 ser kommuneøkonomien ut til å spille en større rolle: kommuner med middels høye frie inntekter tillegger nettverksarbeidet betydelig høyere vekt enn kommuner med de laveste frie inntektene. I 2024 finner vi også en klar positiv bivariat sammenheng mellom frie inntekter og vurdering av nettverkets rolle.

Tabell 17 Kommunerepresentantenes vurdering av kompetansenettverkets roller, etter kommunens frie inntekter pr innbygger. Gjennomsnitt*

Vurdering av nettverkets roller	Kommunens frie inntekter pr innbygger (2020/2024)					Totalt (N=)
	Svært lave	Lave	Middels	Høye		
Gjennomsnitt 2021	4,2	4,2	4,3	4,2	4,2	(79)
Gjennomsnitt 2024	3,4	4,1	4,5	4,2	4,1	(92)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	3,8	4,2	4,4	4,2	4,1	(171)
(N=)	(38)	(44)	(44)	(45)		(171)

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

3.2.1 Multivariat analyse: Har strukturelle forhold ved kommunen betydning for representantenes vurdering av kompetansenettverkets roller?

De foregående analysene kan tyde på at kompetansenettverkets viktighet som faglig arena varierer mellom kommuner. Nettverket fremstår som en noe mindre viktig arena for de store kommunene og for de mest sentrale kommunene. Også for kommuner med svært lave frie inntekter er nettverket en mindre viktig arena, spesielt i 2024. Ved kontroll for de andre variablene i en multivariat analyse, justeres bildet litt (Tabell 18).

Tabell 18 Kommunerepresentantenes vurdering av virkningene av kompetansenettverkets rolle (jo høyere positiv koeffisient, desto mer positiv vurdering)

	Beta	T-verdi	Signifikans
Folketall 1. januar 2024	,076	,225	,822
Folketall kvadrert	-,182	-,607	,545
Frie inntekter pr innbygger (kr) (2020/2023)	-,243*	-1,670	,097
Sentralitetsindeks (2020/2023)	-,369**	-2,291	,023
Andel uføre i befolkningen	-,171*	-1,841	,067
Andel barn 6-15 år i befolkningen	-,139	-1,471	,143
År (2021, 2024)	-,056	-,589	,557

* Signifikant på 0,1-nivå; ** Signifikant på 0,05-nivå

I den multivariate analysen slår ikke folketall ut som en signifikant variabel. Frie inntekter ser ut til å ha betydning: Representanter fra 'rikere' kommuner oppfatter nettverkenes rolle som en mindre viktig arena enn representanter fra kommuner med lavere frie inntekter. Sentralitet gir også et klart utslag: Respondenter fra mer sentrale kommuner legger mindre vekt på nettverkene. Også de som representerer kommuner med høy andel uføre svarer noe mindre positivt på nettverkenes rolle.

4 Samarbeid med universitet/høyskoler

I hele prosessen fra kartlegging av behov til utvikling av tiltak, legger desentralisert ordning opp til et samarbeid mellom skoleeier og universitet/høyskolesektoren. Et sentralt mål med ordningen er at kompetansehevingstiltak skal utvikles med utgangspunkt i lokale behov, og universitets- og høyskolesektoren forutsettes å etablere tilbud som ivaretar disse behovene. Det blir da viktig å undersøke hvordan kommunene opplever samarbeidet med universitets- og høyskoleaktørene, både hvor mye de samarbeider og hvor godt samarbeidet er.

4.1 Bredden i samarbeidet

Undersøkelsen til medlemmene fra kommunene i kompetansenettverk inneholdt flere spørsmål om kommunenes samarbeid med universitets- og høyskolesektoren. En faktoranalyse av fire av spørsmålene, viser at samtlige lader høyt på en felles dimensjon – bredden i samarbeid med universitet/høyskole. Indikatoren for bredden i samarbeid med universitet/høyskole konstrueres derfor av følgende spørsmål:

I hvor stor grad har skoleeier samarbeid med universitet/høyskole om følgende aktiviteter:

- Kartlegging og analyse av kompetansebehov
- Prioritering av hvilke områder det er behov for kompetanseutvikling innenfor
- Planlegging og gjennomføring av kompetanseutviklingstiltak
- Evaluering av kompetanseutviklingstiltak

Bredden i samarbeidet defineres på denne måten som omfanget av samarbeid med UH om ulike oppgaver. Jo flere oppgaver, desto høyere skåre.

På en skala der 1 er svært lite samarbeid og 5 er svært mye samarbeid, er gjennomsnittsskåren for de to årene samlet 3,6, dvs. moderat høyt (Tabell 19). Bredden i samarbeidet ble i snitt vurdert noe høyere i 2024 (3,7) enn i 2021 (3,5).¹¹ Mer enn én av tre kommuner hadde relativt lite samarbeid, mens tre av ti hadde moderat samarbeid i 2021. I 2024 er det omtrent like høy andel av kommunene som rapporterer om begrenset samarbeid, men det er relativt flere som oppgir at de har et omfattende samarbeid med universitet/høyskole-sektoren i 2024 sammenliknet med 2021.

Tabell 19 Kommunerepresentantenes vurdering av bredden i samarbeidet med universitet/høyskole-sektoren. Gjennomsnitt*

Vurdering av bredden i samarbeidet med UH	Gjennomsnitt	(N=)
Gjennomsnitt 2021	3,5	(83)
Gjennomsnitt 2024	3,7	(99)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	3,6	
(N=)	(182)	(182)

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Vi finner grunn til å anta at det kan være forskjeller mellom store og små kommuner i hvor interessante samarbeidsparter de er for universitet/høyskole-aktørene. Store kommuner med

¹¹ En T-test viser at forskjellene mellom årene ikke er signifikant på 0,05-nivå.

mange ansatte, kan kanskje oppleves å være en mer spennende partner, med større og flere oppdrag. På den annen side har de store kommunene et større skolefaglig miljø og mer kompetanse selv, noe som innebærer at de kan løse flere oppgaver i egen regi. De minste kommunene vil gjerne ha størst behov for samarbeid med aktører utenfra. Det er derfor vanskelig å anslå hvordan en eventuell sammenheng mellom kommunestørrelse og samarbeidet med universitet/høyskole vil arte seg.

Korrelasjonen mellom folketall og samarbeidsomfang er positiv – det vil si det er en tendens til mer utbredt samarbeid i større kommuner – men bare i grenseområdet til signifikant. Det er særlig i 2024 vi ser en tendens til at bredden i samarbeidet øker noe med økende folketall (Tabell 20). I 2021 var det særlig de nest minste kommunene som oppga noe mer samarbeid med UH-sektoren, men forskjellene er relativt små.

Tabell 20 Kommunerepresentantenes vurdering av bredden i samarbeidet med universitet/høyskole-sektoren, etter kommunens innbyggertall. Gjennomsnitt*

	Folketall				Totalt	(N=)
	3000 eller færre	3001-8000	8001-30000	30001 eller flere		
Bredden i samarbeidet med universitet/høyskole						
Gjennomsnitt 2021	3,6	3,7	3,4	3,5	3,5	(83)
Gjennomsnitt 2024	3,6	3,6	3,7	3,8	3,7	(99)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	3,6	3,6	3,6	3,7	3,6	(182)
(N=)	(35)	(45)	(63)	(39)	(182)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Kommunens sentralitet kan ha betydning for nærhet til UH-miljøer, som kan virke inn på bredden i samarbeidet. Den bivariate korrelasjonen mellom sentralitet og bredden i samarbeid med UH er klar og signifikant: Mer sentrale kommuner rapporterer om mer omfattende samarbeid. Når vi splitter opp materialet på de to årene 2021 og 2024 ser vi at det spesielt i 2024 er en sterk sammenheng mellom sentralitet og rapportert samarbeid.

I Tabell 21 er sentralitetsindeksen forenklet og delt inn i sentralitetsklasser (SSBs inndeling). Inntrykket er det samme som det de bivariate korrelasjonene viser. Det oppgis en større bredde i samarbeidet med UH i mer sentrale kommuner, men i 2021 forstyrres bildet litt av at de nest minst sentrale kommunene (klasse 5) har ganske mye samarbeid.

Tabell 21 Kommunerepresentantenes vurdering av samarbeid med UH-aktører, etter kommunens sentralitet. Gjennomsnitt*

Vurdering av bredden i samarbeidet med UH	Sentralitetsklasse						Totalt	(N=)
	1 (mest sentrale)	2	3	4	5	6 (minst sentrale)		
Gjennomsnitt 2021	4,1	4,1	3,4	3,5	3,8	3,4	3,5	(82)
Gjennomsnitt 2024	3,9	4,2	3,9	3,6	3,5	3,5	3,7	(99)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	4,0	4,1	3,7	3,5	3,6	3,5	3,6	(181)
(N=)	(5)	(11)	(35)	(55)	(47)	(28)	(181)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Andelen barn i grunnskolealder henger nært sammen med andelen i kommunen som arbeider i skolen. Relativt mange barn betyr altså flere lærere som er aktuelle for kompetansehevingstiltak, noe som kan bety at kommuner med en høy andel barn i befolkningen har sterkere insentiv til samarbeid med universitet/høyskole for å sikre lærernes kompetanse.

Korrelasjonen mellom andel barn og bredden i samarbeidet er imidlertid svært lav og negativ. Også i Tabell 22 er det vanskelig å finne noen klar sammenheng. Kommunene med svært lav andel barn i befolkningen rapporterer relativt mye samarbeid med universitet/høyskole, spesielt i 2024. Samtidig oppgir representanter fra kommunene med middels andel barn at de har relativt lite samarbeid med universitet/høyskole-aktører. I snitt er det små forskjeller mellom kommunekategoriene.

Tabell 22 Kommunerepresentantenes vurdering av bredden i samarbeid med universitet/høyskolesektoren, etter andel barn i grunnskolealder. Gjennomsnitt*

Bredden i samarbeidet med universitet/høyskole	Andel barn i grunnskolealder				Totalt	(N=)
	Svært lav	Lav	Middels	Høy		
Gjennomsnitt 2021	3,6	3,7	3,4	3,5	3,5	(83)
Gjennomsnitt 2024	4,0	3,6	3,5	3,6	3,7	(99)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	3,8	3,6	3,4	3,6	3,6	(182)
(N =)	(45)	(46)	(45)	(46)	(182)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Andel uføre i befolkningen kan sees som en indikator på kommunens sosiale utfordringer. Kommuner med mange uføre i befolkningen har større utfordringer enn kommuner med lavere andel uføre. Dette kan medføre at mer av kommunens ressurser og oppmerksomhet går med til andre oppgaver enn skole. I de bivariate analysene finner vi imidlertid ikke noen klar sammenheng mellom andel uføre og bredden i samarbeid med UH-sektoren. Dette gjelder både for hvert av årene og for 2021 og 2024 samlet.

Tabell 23 Kommunerepresentantenes vurdering av bredden i samarbeidet med UH-sektoren, etter andel uføre i kommunen. Gjennomsnitt*

Bredden i samarbeidet med universitet/høyskole	Andel uføre i kommunen					Totalt (N=)
	Svært lav	Lav	Middels	Høy		
Gjennomsnitt 2021	3,8	3,4	3,5	3,5	3,5	(82)
Gjennomsnitt 2024	3,7	3,6	3,6	3,8	3,7	(98)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	3,7	3,5	3,6	3,7	3,6	(180)
(N =)	(40)	(48)	(42)	(50)	(180)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Heller ikke kommunens frie inntekter per innbygger ser ut til å ha vesentlig betydning for rapportert bredde i samarbeidet med UH. Den bivariate korrelasjonen mellom inntekter og samarbeid er negativ, men svært liten for begge årene. Den forsiktige negative sammenhengen kan vi også se i Tabell 24, spesielt i 2024, der kommuner med svært lave eller lave frie inntekter skårer noe høyere på bredden i samarbeid sammenliknet med kommuner med middels og høye frie inntekter.

Tabell 24 Kommunerepresentantenes vurdering bredden i samarbeid med UH-sektoren, etter kommunens frie inntekter pr innbygger. Gjennomsnitt*

Bredden i samarbeidet med UH	Kommunens frie inntekter pr innbygger (2020/2024)					Totalt (N=)
	Svært lave	Lave	Middels	Høye		
Gjennomsnitt 2021	3,5	3,7	3,4	3,5	3,5	(78)
Gjennomsnitt 2024	3,8	3,9	3,4	3,6	3,7	(98)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	3,7	3,8	3,4	3,6	3,6	(176)
(N =)	(40)	(45)	(45)	(46)	(176)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

4.1.1 Multivariat analyse: Har strukturelle forhold ved kommunen betydning for representantenes rapportering av bredden i samarbeidet med UH?

Sammenliknet med vurderingene av nettverksarbeidet, ligger vurderingene av bredden i samarbeidet med UH i snitt noe lavere. I utgangspunktet kunne man anta at store kommuner og mer sentralt beliggende kommuner ville være mer attraktive samarbeidspartnere for UH-aktører. I den bivariate analysen fant vi også en klar positiv sammenheng mellom sentralitet og representantenes vurdering av bredden i samarbeid med UH-sektoren. Vi så også en svak positiv sammenheng mellom størrelse og bredden i samarbeid i 2024, men ellers fant vi ingen klare sammenhenger mellom de strukturelle variablene og bredden i UH-samarbeidet.

Den multivariate analysen viser ingen signifikante sammenhenger mellom de valgte strukturvariablene og bredden i samarbeidet (Tabell 25). Dette kan være et tegn på at samarbeidet med UH-sektoren oppfattes som relevant for alle typer kommuner.

Tabell 25 Kommunerepresentantenes vurdering av bredden i samarbeidet med UH (jo høyere positiv koeffisient, desto mer positiv rapportering)

	Beta	T-verdi	Signifikans
Folketall 1. januar 2024	,189	,568	0.571
Folketall kvadrert	-,164	-,570	0.570
Frie inntekter pr innbygger (kr) (2020/2023)	,052	,390	0.697
Sentralitetsindeks (2020/2023)	,197	1,240	0.217
Andel uføre i befolkningen	,026	,275	0.784
Andel barn 6-15 år i befolkningen	-,117	-1,247	0.214
År (2021, 2024)	,082	,931	0.353

4.2 Kvaliteten på samarbeidet med UH

Vi har også bedt respondentene fra kommunene å ta stilling til noen påstander om kvaliteten på samarbeidet med UH-sektoren:

- Skoleeier samarbeider tett med universitet/høyskole om kompetanseutvikling
- Samarbeidet med universitet/høyskole er preget av likeverdighet
- Skoleeier og universitet/høyskole har en felles forståelse av hvordan kompetanseutvikling best kan gjennomføres
- Universitet/høyskole har den kompetanse det er behov for i kompetanseutviklingsarbeidet
- Sammenfattet, hvor fornøyd eller misfornøyd er du med universitet/høyskole-samarbeidet

Respondentene er jevnt over fornøyd med kvaliteten på samarbeidet med UH-sektoren (Tabell 26). I snitt er skåren for begge årene samlet 3,8 på en skala der 1 er dårligst og 5 er best. Kommunenes representanter fordeler seg slik at nesten én av fire er under middels fornøyd, én av tre er litt over middels fornøyd og omtrent like mange er svært godt fornøyd med samarbeidet.

I snitt er representantene fra kommunene mer fornøyd med samarbeidet med UH i 2021 (gjennomsnitt = 4,0) enn i 2024 (gjennomsnitt er 3,7).¹²

Vurderingen av kvaliteten på samarbeidet er sterkt og positivt korrelert med vurderingen av bredden i samarbeidet med UH ($r=,56$).

Tabell 26 Kommunerepresentantenes vurdering av kvaliteten i samarbeidet med UH-sektoren. Gjennomsnitt*

Kvaliteten på samarbeidet med UH	Gjennomsnitt	(N=)
Gjennomsnitt 2021	4,0	(83)
Gjennomsnitt 2024	3,7	(98)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	3,8	(181)

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Korrelasjonen mellom folketall og vurderingen av kvaliteten på samarbeidet er svært lav og ikke signifikant.

Tabell 27 tyder på at det var særlig mange som var fornøyd med samarbeidet med UH i de nest minste kommunene i 2021, og færrest som var fornøyd i de største kommunene i 2024, men her er det umulig å trekke noen sikre konklusjoner.

Tabell 27 Kommunerepresentantenes vurdering av kvaliteten av samarbeid med UH-sektoren, etter kommunens innbyggertall. Gjennomsnitt*

Kvaliteten på samarbeidet med UH	Folketall				Totalt	(N=)
	3000 eller færre	3001-8000	8001-30000	30001 eller flere		
Gjennomsnitt 2021	3,9	4,4	3,7	4,0	4,0	(83)
Gjennomsnitt 2024	3,8	3,8	3,8	3,4	3,7	(98)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	3,9	4,1	3,8	3,6	3,8	(181)
(N =)	(34)	(45)	(63)	(39)	(181)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Mens vi tidligere fant at mer sentrale kommuner hadde større bredde i samarbeid med UH-sektoren, finner vi ingen tilsvarende sammenheng mellom kommunens sentralitet og vurderingen av kvaliteten på samarbeidet. I Tabell 28 ser vi at de mest sentrale kommunene har gått fra å være mest fornøyd med samarbeidet i 2021 til minst fornøyd i 2024. Det er imidlertid svært få respondenter fra de mest sentrale kommunene, slik at små endringer vil gi store utslag.

¹² En T-test viser at forskjellene mellom årene ikke er signifikant på 0,05-nivå.

Tabell 28 Kommunerepresentantenes vurdering av kvaliteten på samarbeidet med UH-aktører, etter kommunens sentralitet. Gjennomsnitt*

	Sentralitetsklasse							
Vurdering av kvaliteten på samarbeid med UH	1 (mest sentrale)	2	3	4	5	6 (minst sentrale)	Totalt	(N=)
Gjennomsnitt 2021	4,7	4,6	3,8	3,9	4,0	4,0	4,0	(82)
Gjennomsnitt 2024	3,4	4,1	3,5	3,8	3,6	4,0	3,7	(98)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	3,9	4,3	3,6	3,8	3,7	4,0	3,8	(180)
(N=)	(5)	(11)	(35)	(55)	(46)	(28)	(180)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Interessant nok, er det representanter fra kommunene med relativt sett færrest barn som er mest tilfreds med kvaliteten på samarbeidet med UH-sektoren. Korrelasjonen er negativ og signifikant når vi ser årene samlet.

Tabell 29 viser størst tilfredshet med samarbeidet med UH-sektoren i kommunene med lavest andel barn, spesielt i 2021, og lavest tilfredshet i kommunene med middels andel barn i skolealder i 2024. Det er med andre ord ingen enkel lineær sammenheng mellom andel barn og tilfredshet.

Tabell 29 Kommunerepresentantenes vurdering av kvaliteten på samarbeidet med UH, etter andel barn i grunnskolealder i befolkningen. Gjennomsnitt*

	Andel barn i grunnskolealder					
Kvaliteten på samarbeidet med UH	Svært lav	Lav	Middels	Høy	Totalt	(N=)
Gjennomsnitt 2021	4,5	3,8	3,6	3,9	3,9	(74)
Gjennomsnitt 2024	4,1	3,7	3,3	3,7	3,7	(89)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	4,2	3,8	3,4	3,8	3,8	(163)
(N =)	(45)	(31)	(42)	(45)	(163)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Sammenhengen mellom andel uføre i befolkningen og vurderingen av kvaliteten på samarbeidet med UH-sektoren er ulik i 2021 og 2024. Mens sammenhengen mellom andel uføre og kvaliteten på samarbeidet er svak og negativ i 2021, er den relativt sterk og positiv i 2024. I 2024 er altså kommuner med høy andel trygdede betydelig mer tilfreds med samarbeidet enn kommuner med få uføre. I Tabell 30 ser vi dessuten at kommunene med lavest andel uføre var mest fornøyd i

2021, mens det i 2024 er kommunene med høyest andel uføre som er mest tilfredse. Det er ikke lett å tolke denne utviklingen.

Tabell 30. Kommunerepresentantenes vurdering av kvaliteten på samarbeidet med UH-sektoren, etter andel uføre. Gjennomsnitt*

Kvaliteten på samarbeidet med UH	Andel uføre i kommunen					Totalt (N=)
	Svært lav	Lav	Middels	Høy		
Gjennomsnitt 2021	4,2	3,8	4,0	3,9	4,0	(82)
Gjennomsnitt 2024	3,5	3,7	3,5	4,1	3,7	(97)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	3,8	3,8	3,7	4,0	3,8	(179)
(N =)	(43)	(44)	(42)	(50)	(179)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Korrelasjonsanalysen viser ingen sammenheng mellom kommunenes nivå av frie inntekter og kommunerepresentantenes erfaringer med UH-sektoren, verken i 2021 eller 2024. Samtidig ser vi av Tabell 31 at kommunene med lavest inntektsnivå er betydelig mindre tilfreds med samarbeidet enn kommuner med høyere frie inntekter. Denne tendensen er spesielt sterk i 2024.

Tabell 31 Kommunerepresentantenes vurdering av kvaliteten på samarbeidet med UH-sektoren, etter kommunens frie inntekter pr innbygger. Gjennomsnitt*

Kvaliteten på samarbeidet med UH	Kommunens frie inntekter pr innbygger (2020/2023)					Totalt (N=)
	Svært lave	Lave	Middels	Høye		
Gjennomsnitt 2021	3,8	4,1	4,0	4,0	4,0	(78)
Gjennomsnitt 2024	3,3	4,1	3,7	3,8	3,7	(97)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	3,5	4,1	3,8	3,9	3,8	(175)
(N =)	(40)	(45)	(45)	(45)	(175)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

4.2.1 Multivariat analyse: Har strukturelle forhold ved kommunen betydning for kommunerepresentantenes vurdering av kvaliteten i samarbeidet med UH?

Kommunerepresentantene i kompetansenettverkene vurderer kvaliteten på samarbeidet med UH-aktørene, slik vi har målt den her, som over middels god i 2024. Vurderingen i 2021 var noe bedre. Vi fant ingen sammenheng mellom kommunestørrelse eller sentralitet og vurdert kvalitet.

Representantene fra kommunene med relativt sett færrest barn er mest fornøyd med kvaliteten på UH-samarbeidet. Det er også en svak tendens til at de som kommer fra kommuner med de laveste frie inntektene er mindre fornøyde med samarbeidet, særlig i 2024.

I den multivariate analysen er det kun variabelen 'år' som er signifikant (på 0,1-nivå): kvaliteten på samarbeidet med UH-sektoren vurderes som klart dårligere i 2024 sammenliknet med 2021 (Tabell 32).

Tabell 32 Kommunerepresentantenes vurdering av kvaliteten i samarbeidet med UH (jo høyere positiv koeffisient, desto mer positiv vurdering)

	Beta	T-verdi	Signifikans
Folketall 1. januar 2024	-,213	-,636	,525
Folketall kvadrert	,205	,710	,479
Frie inntekter pr innbygger (kr) (2020/2023)	,061	,463	,644
Sentralitetsindeks (2020/2023)	,105	,657	,512
Andel utføre i befolkningen	,073	,779	,437
Andel barn 6-15 år i befolkningen	-,136	-1,442	,151
År (2021, 2024)	-,171*	-1,927	,056

* Signifikant på 0,1-nivå

5 Vurdering av tiltakene som er utviklet og betydningen av desentralisert ordning

Desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skolen har noen klare mål om bedret kompetanse på alle nivåer lokalt, bedre undervisningspraksis, læring og læringsmiljø og mer relevante lærerutdanninger. Tiltakene som utvikles skal være tilpasset behovene på den enkelte skole og fremme utvikling på skolene. Noen av disse målene dreier seg om utvikling over tid. Vi må forvente at det tar noe tid før den nye ordningen gir utslag i praksis og dermed gir bedre læring og læringsmiljø. Desentralisert ordning er fortsatt i startfasen, og spesielt i 2021 vi vil anta at en del av respondentene svarte mer ut fra en forventning om effekter enn opplevde effekter. Vi ser også at relativt mange har svart 'vet ikke' på spørsmålene om tiltakenes og ordningens virkninger.

5.1 Tiltakenes innretning

Innretningen på desentralisert ordning og tiltakene som er utviklet innenfor ordningen kan oppleves ulikt avhengig av trekk ved den kommunen en representerer. Vi har spurt respondentene om hvordan de vurderer tiltakene, og har inkludert følgende påstander i en indeks:¹³

- Tiltakene fremmer kollektive utviklingsprosesser på skolene
- Tiltakene er tilpasset den enkelte skoles behov
- Tiltakene passer inn i kommunenes/fylkeskommunens øvrige planer for kompetanseutvikling for skolene

Vi ser over at respondentene er svært positive når det gjelder tiltakenes innretning (Tabell 33). På en skala fra 1 (mindre god) til 5 (svært god), er snittet for begge årene samlet 4,2.

Gjennomsnittlig skåre var litt høyere i 2021 (4,3) enn i 2024 (4,2).¹⁴

Over halvparten mener at innretningen på tiltakene er god, nesten én av fire synes den er svært god, og bare noen få enkeltpersoner svarer at de er uenig i påstandene om tiltakenes innretning.

Tabell 33 Kommunerepresentantenes vurdering av innretningen på kompetansehevingstiltakene

Vurdering av tiltakene	Gjennomsnitt*	(N=)
Gjennomsnitt 2021	4,3	(78)
Gjennomsnitt 2024	4,2	(108)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	4,2	(186)

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

I 2021 kan det se ut til å være en viss tendens til at de mindre kommunene vurderer innretningen av tiltak som bedre sammenliknet med de større kommunene, men tallene er små og

¹³ En annen påstand om tiltakene som ble stilt i 2021 – 'Tiltakene er ikke relevante for skolene i min kommune' – ladet ikke på den samme faktoren som påstandene over. Dette er interessant, og vi ser at de relativt få gangene påstander er stilt 'negativt', skaper det uryddighet i materialet. Dette kan være en indikator på en tendens til 'ja-siing' i materialet, dvs. at respondentene har en tendens til å si seg enig i påstandene, delvis uavhengig av innholdet.

¹⁴ En T-test viser at forskjellene mellom årene ikke er signifikant på 0,05-nivå.

korrelasjonen mellom innbyggertall og vurderingene er svært lav (Tabell 34). Det er særlig blant representanter fra de nest største kommunene at skåren for tiltakenes virkninger er litt lavere. Dette gjelder både i 2021 og 2024.

Tabell 34 Kommunerepresentantenes vurdering av tiltakenes innretning, etter kommunens innbyggertall, Gjennomsnitt*

Vurdering av tiltakenes innretning	Folketall				Totalt	(N=)
	3000 eller færre	3001-8000	8001-30000	30001 eller flere		
Gjennomsnitt 2021	4,4	4,5	4,1	4,3	4,3	(78)
Gjennomsnitt 2024	4,2	4,3	4,1	4,2	4,2	(108)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	4,3	4,4	4,1	4,2	4,2	(186)
(N =)	(34)	(45)	(68)	(39)	(186)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Den bivariate korrelasjonen mellom kommunenes sentralitet og forskjellen i respondentenes vurdering av tiltakenes innretning er liten (Tabell 35). Sammenhengen er svakt negativ i 2021 og svakt positiv i 2024, men effektene er minimale. Tallene for de mest sentrale kommunene er dessuten svært små.

Tabell 35 Kommunerepresentantenes vurdering av tiltakenes innretning, etter kommunens sentralitet. Gjennomsnitt*

Vurdering av kvaliteten på samarbeid med UH	Sentralitetsklasse						Totalt	(N=)
	1 (mest sentrale)	2	3	4	5	6 (minst sentrale)		
Gjennomsnitt 2021	4,6	4,2	4,2	4,5	4,4	4,3	4,3	(77)
Gjennomsnitt 2024	4,2	4,3	4,2	4,2	4,1	4,4	4,2	(108)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	4,2	4,4	4,2	4,2	4,2	4,4	4,2	(185)
(N=)	(3)	(14)	(38)	(55)	(45)	(30)	(185)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

I Tabell 36 ser vi en viss forskjell mellom kommunene med lav andel barn i grunnskolealder og andre kommuner, særlig i 2021: representantene fra kommuner med relativt færre barn er gjennomgående mer positive til innretningen på tiltakene enn representantene fra kommuner med større barnebefolkning. Korrelasjonen mellom andel barn og vurderingen av tiltakene er negativ, men alt i alt finner vi ingen klar sammenheng mellom andel skolebarn i kommunen og vurderingen av tiltakenes innretning.

Tabell 36 Kommunerepresentantenes vurdering av tiltakenes innretning, etter andel barn i grunnskolealder i befolkningen. Gjennomsnitt*

	Andel barn i grunnskolealder					
Vurdering av tiltakenes innretning	Svært lav	Lav	Middels	Høy	Totalt	(N=)
Gjennomsnitt 2021	4,5	4,3	4,2	4,2	4,3	(70)
Gjennomsnitt 2024	4,4	4,1	4,2	4,2	4,2	(98)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	4,4	4,2	4,2	4,2	4,3	(168)
(N =)	(45)	(33)	(44)	(46)	(168)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Korrelasjonen mellom andel uføre i kommunen og kommunerepresentantens vurdering av tiltakenes innretning viser ingen sammenheng når vi ser på 2021 og 2024 samlet. I 2024 er det imidlertid en svak positiv sammenheng mellom andel uføre og vurderingen av tiltakene.

Tabell 37 viser en viss forskjell mellom de to årene. Mens representanter fra kommuner med høy andel uføre skiller seg ut ved å være minst fornøyd med tiltakene i 2021, er representantene fra denne gruppen mest fornøyd i 2024.

Tabell 37 Kommunerepresentantenes vurdering av tiltakenes innretning, etter andel uføre i kommunen. Gjennomsnitt*

	Andel uføre i kommunen					
Vurdering av tiltakenes innretning	Svært lav	Lav	Middels	Høy	Totalt	(N=)
Gjennomsnitt 2021	4,4	4,3	4,4	4,1	4,3	(77)
Gjennomsnitt 2024	4,1	4,1	4,1	4,5	4,2	(107)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	4,2	4,2	4,2	4,3	4,2	(184)
(N =)	(42)	(46)	(47)	(49)	(184)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Mønsteret for sammenhengen mellom kommunens frie inntekter og vurdering av innretningen på tiltakene er noe enklere å tolke. Korrelasjonen er svakt positiv i 2021, som betyr at det er en tendens til at kommuner med stort økonomisk handlingsrom er noe mer positive til tiltakene enn kommuner med lavere frie inntekter. I Tabell 38 kan vi se en tilsvarende tendens, men også her må vi være forsiktige med å trekke sikre slutninger.

Tabell 38 Kommunerepresentantenes vurdering av tiltakenes innretning, etter kommunens frie inntekter pr innbygger. Gjennomsnitt*

Vurdering av tiltakenes innretning	Kommunens frie inntekter pr innbygger (2020/2024)					
	Svært lave	Lave	Middels	Høye	Totalt	Antall
Gjennomsnitt 2021	4,2	4,3	4,3	4,4	4,3	(74)
Gjennomsnitt 2024	4,1	4,3	4,1	4,2	4,2	(107)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	4,2	4,3	4,2	4,3	4,3	(181)
(N =)	(41)	(49)	(47)	(45)	(181)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

5.1.1 Multivariat analyse: Har strukturelle forhold ved kommunen betydning for kommunerepresentantenes vurdering av tiltakenes innretning?

I spørreundersøkelsene ba vi respondentene ta stilling til tiltakenes innretning i forhold til kommunens behov og øvrige arbeid. Generelt vurderes tiltakene som gode. De bivariate analysene viste svake sammenhenger mellom de strukturelle variablene og vurderingen av tiltakene.

Den multivariate analysen viser at vurderingene av tiltakene i snitt er noe dårligere i 2024 sammenliknet med 2021 (Tabell 39).

Tabell 39 Kommunerepresentantenes vurdering av tiltakenes innretning (jo høyere positiv koeffisient, desto mer positiv vurdering)

	Beta	T-verdi	Signifikans
Folketall 1. januar 2024	,264	,939	,349
Folketall kvadrert	-,149	-,623	,534
Frie inntekter pr innbygger (kr) (2020/2023)	,145	1,088	,278
Sentralitetsindeks (2020/2023)	,058	,363	,717
Andel uføre i befolkningen	,125	1,354	,178
Andel barn 6-15 år i befolkningen	-,030	-,328	,743
År (2021, 2024)	-,150*	-1,665	,098

* Signifikant på 0,1-nivå

5.2 Betydningen av desentralisert ordning

Avslutningsvis i skjemaet er det spurt om nettverksdeltakernes oppfatning av hvilken effekt desentralisert ordning har for måloppnåelsen i ordningen. Også her har vi laget en indeks for å få et samlet bilde av respondentenes vurderinger. Vi gjennomførte en faktoranalyse av følgende ni påstander:

- Desentralisert ordning har ikke betydning for kompetanseutvikling på skolene i min kommune (snudd, slik at sterk uenighet med påstanden får høy verdi)
- Kostnadene knyttet til å delta i ordningen er større enn det man får igjen (snudd)
- Deltagelse i ordningen styrker skoleeiers kompetanse i å drive skolebasert kompetanseutviklingsarbeid
- Deltagelse i ordningen styrker skoleledernes kompetanse i å drive skolebasert kompetanseutviklingsarbeid
- Deltagelse i ordningen bedrer elevenes læringsmiljø
- Deltagelse i ordningen bedrer elevenes læring
- Deltagelse i ordningen gjør lærerutdanningene mer arbeidslivsrelevante
- Bedrer kvaliteten i skolen
- Tilskuddsordningen er en god måte å drive kompetanseutvikling i skolen på

Faktoranalysen viste at den første påstanden ladet betydelig lavere på den første faktoren, slik at vi utelot denne fra indeksen.

De som har besvart spørsmålene som inngår i indeksen, er gjennomgående positive til virkningene av desentralisert ordning. Gjennomsnittsskår på skalaen fra 1 (svært små virkninger) til 5 (svært store virkninger) er 3,9 (Tabell 40). Mer enn ni av ti respondenter mener snittet av virkninger er 'ganske store' eller 'svært store'. Vurderingen av ordningen var noe mer positiv i 2021 (gjennomsnitt = 4,0) enn i 2024 (3,8).¹⁵ Det er sterk positiv korrelasjon (.662) mellom vurderingen av tiltakenes innretning og vurderingen av virkningene av ordningen som helhet.

Tabell 40 Kommunerepresentantenes vurdering av virkningene av desentralisert ordning

Vurdering av ordningens virkninger	Gjennomsnitt*	(N=)
Gjennomsnitt 2021	4,0	(85)
Gjennomsnitt 2024	3,8	(105)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	3,9	(190)

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

I materialet som helhet er det en svak negativ korrelasjon mellom folketallet i kommunen og kommunerepresentantenes vurdering av virkningene av desentralisert ordning: Representanter fra mindre kommuner er noe mer positive til virkningene enn representanter fra mer folkerike kommuner. Denne relativt svake tendensen ser vi også av Tabell 41.

¹⁵ En T-test viser at forskjellene mellom årene ikke er signifikant på 0,05-nivå.

Tabell 41 Kommunerepresentantenes vurdering av virkningene av desentralisert ordning, etter kommunens innbyggertall. Gjennomsnitt*

	Folketall					
Vurdering av ordningens virkninger	3000 eller færre	3001-8000	8001-30000	30001 eller flere	Totalt	(N=)
Gjennomsnitt 2021	4,2	4,2	3,9	3,9	4,0	(85)
Gjennomsnitt 2024	3,9	4,0	3,7	3,8	3,8	(105)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	4,0	4,1	3,8	3,8	3,9	(190)
(N =)	(35)	(47)	(69)	(39)	(190)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

I 2021 finner vi også en negativ korrelasjon mellom sentralitet og vurderingen av ordningens virkninger: representanter fra mindre sentrale kommuner er mer positive til virkningene enn de som kommer fra mer sentrale kommuner. For 2024 finner vi ingen signifikant sammenheng.

Tabell 42 er vanskelig å tolke. Vurderingene av den desentraliserte ordningens virkninger ser ikke ut til å variere på noen enkel måte. I 2021 er svarene fra de nest mest og nest minst sentrale kommunene mest positive. I 2024 kommer de mest positive fra de nest mest sentrale og de minst sentrale. Det er grunn til å merke seg at det er svært få respondenter fra de mest sentrale kommunene, slik at disse tallene må tolkes med den største varsomhet.

Tabell 42 Kommunerepresentantenes vurdering av tiltakenes innretning, etter kommunens sentralitet. Gjennomsnitt*

	Sentralitetsklasse							
Vurdering av ordningens virkninger	1 (mest sentrale)	2	3	4	5	6 (minst sentrale)	Totalt	(N=)
Gjennomsnitt 2021	3,3	4,3	3,7	3,8	4,5	4,2	4,0	(84)
Gjennomsnitt 2024	3,7	4,1	3,6	3,9	3,8	4,1	3,8	(105)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	3,6	4,2	3,7	3,9	4,0	4,1	3,9	(189)
(N=)	(4)	(12)	(39)	(57)	(46)	(31)	(189)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Korrelasjonen mellom andel barn i befolkningen og vurderingen av ordningens virkninger er svakt negativ og signifikant: Representanter fra kommuner med en høy andel barn er mer skeptiske til om desentralisert ordning har de ønskede virkningene sammenliknet med representanter fra kommuner med relativt færre barn. Denne svake, negative sammenhengen ser vi også i Tabell 43.

Tabell 43 Kommunerepresentantenes vurdering av virkningene av desentralisert ordning, etter andel barn i grunnskolealder i befolkningen. Gjennomsnitt*

Vurdering av ordningens virkninger	Andel barn i grunnskolealder					Antall
	Svært lav	Lav	Middels	Høy	Totalt	
Gjennomsnitt 2021	4,1	4,0	4,0	3,8	4,0	(76)
Gjennomsnitt 2024	4,1	4,0	3,7	3,8	3,9	(95)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	4,1	4,0	3,9	3,8	3,9	(171)
(N=)	(47)	(33)	(43)	(48)	(171)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Korrelasjonsanalysene tyder på at sammenhengen mellom andel uføre i kommunen og representantenes vurdering av ordningens effekter er negativ i 2021 og positiv i 2024. Den samme tendensen ser vi også i Tabell 44. Mens representanter fra kommunene med høy andel uføre var noe mindre tilfreds med virkningene av desentralisert ordning i 2021, er denne gruppen den mest fornøyde i 2024.

Tabell 44 Kommunerepresentantenes vurdering av virkningene av desentralisert ordning, etter andel arbeidsledige. Gjennomsnitt*

Vurdering av ordningens virkninger	Andel uføre i kommunen					Antall
	Svært lav	Lav	Middels	Høy	Totalt	
Gjennomsnitt 2021	4,2	4,0	4,2	3,8	4,0	(84)
Gjennomsnitt 2024	3,8	3,9	3,6	4,1	3,8	(104)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	3,9	3,9	3,8	4,0	3,9	(188)
(N=)	(43)	(46)	(47)	(52)	(188)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

Vi finner ingen signifikant korrelasjon mellom kommunens frie inntekter per innbygger og respondentens vurdering av virkningene av den desentraliserte ordningen. Likevel antyder Tabell 45 at det kan være en svak tendens til at representanter fra kommuner med større økonomisk handlefrihet er noe mer optimistiske med hensyn til om desentralisert ordning oppnår de ønskede resultatene.

Tabell 45 Kommunerepresentantenes vurdering av virkningene av desentralisert ordning, etter kommunens frie inntekter pr innbygger. Gjennomsnitt*

Vurdering av ordningens virkninger	Kommunens frie inntekter pr innbygger (2020/2023)					(N=)
	Svært lave	Lave	Middels	Høye	Totalt	
Gjennomsnitt 2021	3,8	4,0	4,1	4,2	4,0	(80)
Gjennomsnitt 2024	3,7	3,9	3,8	4,0	3,8	(104)
Gjennomsnitt totalt 2021/2024	3,7	3,9	3,9	4,1	3,9	(184)
(N=)	(43)	(48)	(47)	(46)	(184)	

* 1=Mest negativ; 5=Mest positiv

5.2.1 Multivariat analyse: Har strukturelle forhold ved kommunen betydning for kommunerepresentantenes vurdering av virkningene av desentralisert ordning?

I 2021 var desentralisert ordning relativt ny, og vurderingene av desentralisert ordnings virkninger var mer preget av forventninger om virkninger enn faktisk erfarte virkninger. I 2024 har respondentene mer erfaring i hvilken betydning desentralisert ordning har i praksis.

De bivariate analysene viste at små og usentrale kommuner vurderte virkningene som mer betydningsfulle i 2021, men at disse forskjellene i stor grad var forsvunnet i 2024. Andelen skolebarn er signifikant negativt korrelert med vurderingen av ordningens virkninger: representanter fra kommuner med høy andel barn er gjennomgående mindre positive til virkningene. Vi finner også en svak positiv effekt av frie inntekter, det vil si at de som kommer fra rikere kommuner i litt større grad mener at desentralisert ordning har positive effekter.

Den multivariate analysen endrer dette bildet noe: Folketallet i kommunen slår klart ut. Representanter fra folkerike kommuner er mer positive til virkningene av desentralisert ordning, men effekten avtar med økende folketall. Samtidig ser vi at respondenter fra sentrale kommuner vurderer virkningene som mindre positive enn tilsvarende fra usentrale kommuner (Tabell 46).

Tabell 46 Kommunerepresentantenes vurdering av virkningene av desentralisert ordning (jo høyere positiv koeffisient, desto mer positiv vurdering)

	Beta	T-verdi	Signifikans
Folketall 1. januar 2024	,633**	2,321	,021
Folketall kvadrert	-,419*	-1,774	,078
Frie inntekter pr innbygger (kr) (2020/2023)	-,062	-,480	,632
Sentralitetsindeks (2020/2023)(høyere verdi=mer sentral)	-,301**	-1,990	,048
Andel uføre i befolkningen	,091	1,002	,318
Andel barn 6-15 år i befolkningen	-,026**	-,288	,774
År (2021, 2024)	-,110	-1,260	,209

* Signifikant på 0,1-nivå ** Signifikant på 0,05-nivå

6 Strukturelle forholds betydning i oppfølgingsordningen

Oppfølgingsordningen ble innført i 2017, og er en kompensatorisk ordning for særskilt statlig støtte til skoleeiere som over tid ikke oppnår tilfredsstillende resultater på sentrale områder i opplæringen. Målet med ordningen er å bidra til at skoleeierne oppnår tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å ta sitt ansvar for kvalitetsutvikling i skolen, gjennom å analysere egen situasjon og sette inn de riktige virkemidlene for å endre den (Meld. St. 21 (2016–2017)).

Kommunene identifiseres på bakgrunn av resultater på et utvalg indikatorer for elevenes læringsmiljø (støtte fra lærerne, motivasjon, mobbing) og læringsutbytte (grunnskolepoeng, nasjonale prøver for regning og lesing) de siste tre årene. Indikatorsettet danner utgangspunkt for en nedre grense for kvalitet. Kommuner som havner under nedre grense på indikatorene skal få tilbud om oppfølging av statsforvalteren, men det er frivillig å delta i ordningen. Dette utgjør det vi kaller «gjennomsnittsuttrekket», som i 2020 og 2022 utgjør 30 kommuner. I tillegg har ni kommuner hvert av årene blitt trukket ut basert på stor spredning i resultater mellom skoler i kommunen, og at de i tillegg har minst én skole i laveste kvartil sett i forhold til resultatene på landsbasis. Dette betegner vi som «spredningsuttrekket».¹⁶

Siden innføringen av oppfølgingsordningen har til sammen 122 ulike kommuner deltatt i ordningen. Uttrekkene for 2017 og 2018 omfattet 81 kommuner, mens 2020- og 2022-uttrekkene, som deltar etter endringer i ordningen, omfatter 39 kommuner hver. 92 kommuner har bare vært med én gang, 23 har vært med to ganger og sju har vært med tre ganger. I de to siste uttrekkene er det kun én kommune som inngår i begge. Det innebærer at omtrent én av tre (34 prosent) av landets kommuner fra 2017 til i dag har deltatt i oppfølgingsordningen.

I en tidligere rapport fra evalueringen (Lyng og Myrvold, 2021), har vi sett nærmere på hva som kjennetegner kommunene som ble trukket ut til oppfølgingsordningen i 2020. Hensikten var blant annet å undersøke om kommunene som strever med kvalitetsutviklingen i skolen har grunnleggende trekk som kan bidra til å forstå den situasjonen skolene i kommunen står i.

Vi fant at en stor andel av kommunene i gjennomsnittsuttrekket var svært små (i folketall) med bare én eller to grunnskoler (Lyng og Myrvold, 2021, s 28).¹⁷ Blant kommunene i spredningsuttrekket var bildet annerledes: Kommunene var gjennomgående betydelig større, og ingen av de ni kommunene hadde færre enn fem skoler. For kommuner i begge uttrekkene viste analysene at de hadde noe større sosiale utfordringer og lavere utdanningsnivå blant innbyggerne enn kommunene som ikke var trukket ut til oppfølgingsordningen.

Uttrekkskommunene hadde på den annen side høyere frie inntekter og brukte mer penger per elev enn snittet av andre kommuner. Samtidig brukte de en mindre andel av kommunebudsjettet på skole. Forskjellene var betydelig større mellom kommunene i gjennomsnittsuttrekket og andre kommuner enn for kommunene i spredningsuttrekket. Det eneste unntaket her var andelen av budsjettet som brukes på skolesektoren, der kommunene i spredningsutvalget lå lavest.

Opplysningene i ROBEK-registeret tyder på at kommunene i spredningsuttrekket, men ikke i gjennomsnittsuttrekket, over tid hadde hatt større utfordringer knyttet til økonomisk ubalanse og/eller økonomistyring sammenliknet med andre norske kommuner.

¹⁶ For en nærmere redegjørelse for oppfølgingsordningen, viser vi til tidligere publikasjoner fra evalueringen (Lyng og Myrvold, 2021; Høydal et al. 2024).

¹⁷ I Lyng og Myrvold (2021) beskriver vi nærmere hvordan noen få barn med dårlige resultater eller dårlig skolemiljø vil kunne slå ut i gjennomsnittet for små kommuner med små barnekull. Dette er trolig en viktig grunn til at gjennomsnittsuttrekket i så stor grad består av småkommuner.

Årsaken til at det er interessant å se på strukturelle trekk ved kommunene som deltar i oppfølgingsordningen, dreier seg dels om å forstå årsaker til kvalitetsutfordringene i skolen i disse kommunene, og dels om å vurdere om de valgte virkemidlene er tilpasset kommunenes utfordringer. Hvis det er mer grunnleggende problemer i lokalsamfunnene som gir utslag i dårlige skoleresultater, er det rimelig å spørre om tiltak på enkeltskoler er tilstrekkelig for å sikre god kvalitetsutvikling i skolesektoren.

I denne delen av notatet ser vi nærmere på to hovedspørsmål:

1. Hvordan skiller kommunene i oppfølgingsordningen (både 2020- og 2022-uttrekkene) seg fra kommunene som ikke er i ordningen?
2. Hvordan skiller kommunene som ble trukket ut i 2022 seg fra kommunene i 2020-uttrekket?

Vi sammenlikner kommunene på tre grupper av forhold:

- Folketall og sentralitet
- Sosiale forhold (andel med universitetsutdanning, andel uføre og andel barn med tiltak fra barnevernet ved utgangen av året).
- Kommuneøkonomi (frie inntekter per innbygger, netto driftsutgifter til skole som andel av totale driftsutgifter og netto driftsutgifter per skolebarn)

Alle data er hentet fra Statistisk sentralbyrå.

6.1 Hvilke strukturelle forhold kjennetegner kommunene i oppfølgingsordningen?

Først vil vi se på hvilke strukturelle trekk som kjennetegner kommuner i uttrekkene (gjennomsnitt og spredning, 2020 og 2022) sammenliknet med kommuner som ikke er trukket ut til oppfølgingsordningen. Har kommuner som kommer dårlig ut på indikatorene for læringsmiljø og læringsutbytte noen fellestrekk som kan bidra til å forstå de relativt sett dårligere resultatene i skolen?

6.1.1 Folketall og sentralitet

Norske kommuner er svært ulike i folketall og sentralitet, noe som innebærer at kommunene har ulike forutsetninger for å løse mange av sine oppgaver. Folketallet i kommunen vil ofte ha betydning for kapasiteten og kompetansen i kommunens administrasjon. En liten kommune vil med nødvendighet ha en mindre og også mindre spesialisert administrasjon. Mange av de minste kommunene har bare én eller to ansatte i skoleadministrasjonen, og ofte har de ansatte ansvar for et videre saksfelt enn skole. Med andre ord er det skolefaglige miljøet i disse kommunene svært begrenset, noe som igjen kan gi utfordringer i kvalitetsutviklingen i skolen.

I Tabell 47 ser vi at kommunene i gjennomsnittsuttrekket i snitt er svært små i forhold til snittet av alle kommunene som ikke er trukket ut til ordningen. For spredningsuttrekket er det ikke slik; her er det gjennomsnittlige folketallet noe høyere enn i kommunene for øvrig.

Noe av det samme mønsteret finner vi for sentralitet. Kommunene i gjennomsnittsuttrekket er mindre sentrale enn snittet av norske kommuner, mens kommunene i spredningsuttrekket i snitt er noe mer sentralt beliggende.

Tabell 47 Kommunenes folketall og sentralitet

	Folketall og sentralitet, gjennomsnitt	
	Folketall	Sentralitetsklasse (1= mest sentral; 6= minst sentral)
Gjennomsnittsuttrekket 2020 og 2022	3 412	5,45
Spredningsuttrekket 2020 og 2022	20 751	4,11
Alle andre kommuner	17 262	4,46

6.1.2 Kommuneøkonomi

Kommuneøkonomien kan ha stor betydning for kommunens handlefrihet og mulighet for å legge ressurser i tjenesteytingen til innbyggerne. Økonomiske forhold kan også være en indikator på kommunens prioritering av ulike tjenester.

Kommunene i gjennomsnittsuttrekket har i snitt høyere frie inntekter per innbygger og høyere netto driftsutgifter til skole per skolebarn enn kommuner som ikke er med i oppfølgingsordningen (Tabell 48). Kommunene i spredningsuttrekket ligger lavere enn snittet på disse to variablene. På samme måte ser vi at gjennomsnittsuttrekket bruker en mindre andel av sine driftsutgifter til skole, og spredningsuttrekket en høyere andel, sammenliknet med andre kommuner. Samtidig innebærer smådriftsulemper¹⁸ kombinert med statlige overføringer at småkommunene vanligvis har betydelig høyere inntekter og utgifter per innbygger, uten at dette nødvendigvis betyr høyere kvalitet på tjenestene. Vi ser i Tabell 48 at kommunene i gjennomsnittsuttrekket i snitt har høyere utgifter til skole per barn, noe som henger sammen med at kommunene er små, med små skoler som er relativt dyrere i drift.

Tabell 48 Kommunenes inntekter og driftsutgifter til skole

	Kommuneøkonomi (2022-data), gjennomsnitt		
	Frie inntekter pr innbygger	Netto driftsutgifter til skole som andel av totale driftsutgifter	Netto driftsutgifter pr skolebarn
Gjennomsnittsuttrekket 2020 og 2022	87 428	16,0	131 648
Spredningsuttrekket 2020 og 2022	69 281	19,2	102 535
Alle andre kommuner	75 725	17,5	112 197

¹⁸ Smådriftsulemper er gjerne forbundet med at det påløper ulike typer kostnader ved at en tjeneste må produseres i liten skala: f.eks. vil noen av kostnadene ved å drive en skole ikke være proporsjonal med antall elever. Dette kan dreie seg om utgifter til ledelse, drift av skolebygg, etc. Noen smådriftsulemper kan til en viss grad kompenseres ved statlige overføringer. Andre ulemper, som at forholdene i mindre grad ligger til rette for å ha en lærerstab med differensiert kompetanse, er vanskeligere å kompensere fullt ut ved overføringer.

6.1.3 Sosiale forhold

Sosiale forhold blant innbyggerne i kommunen kan måles med mange ulike indikatorer. Her har vi valgt ut tre variabler som kan ha betydning for kommunens arbeid med utvikling av skole, eller med befolkningens holdning til skole.

Befolkningens utdanningsnivå kan si oss noe om holdningen til utdanning, i hvilken grad skole er viktig for familiene og i hvilken grad kommuneledelsen og politikerne har press på seg til å sørge for høy kvalitet i utdanningen.

Andel uføre og andel barn med tiltak fra barnevernet kan være indikatorer på den sosiale situasjonen i befolkningen. I tillegg vil store sosiale utfordringer kunne innebære at kommunen i større grad må prioritere sine ressurser til dette arbeidet, kanskje på bekostning av skolesektoren.

Tabell 49 Sosiale forhold i kommunene, gjennomsnitt

	Sosiale forhold, gjennomsnitt		
	Andel med universitetsutdanning	Andel uføre	Andel barn med tiltak fra barnevernet ved utgangen av året
Gjennomsnittsuttrekket 2020 og 2022	22,2	14,8	4,9
Spredningsuttrekket 2020 og 2022	25,7	12,8	3,5
Alle andre kommuner	26,5	12,7	3,6

Kommunene i gjennomsnittsuttrekket til oppfølgingsordningen har i snitt betydelig større sosiale utfordringer enn snittet av andre kommuner, målt med de indikatorene vi har brukt her (Tabell 49). Andelen innbyggere med universitetsutdanning er lavere og andelen uføre og andelen barn med barnevernstiltak er høyere i gjennomsnittsuttrekket. Kommunene i spredningsuttrekket skiller seg mindre fra snittet av kommuner som ikke er i oppfølgingsordningen.

6.2 Er det strukturelle forskjeller på 2022-uttrekket og 2020-uttrekket?

De største endringene i oppfølgingsordningen skjedde før 2020-uttrekket, da det ble bestemt at inntil ti kommuner skulle trekkes ut på bakgrunn av spredning i indikatorene for skolekvalitet. I forbindelse med uttrekket i 2020 ble det dessuten utformet et rammeverk, der det ble slått fast at kommuner ikke skulle trekkes ut i to uttrekk etter hverandre. Hovedgrunnen til endringen var at når innsatsperioden ble utvidet til tre år, ville ikke kommuner være ferdige med sin innsatsperiode før neste uttrekk ble gjennomført. En konsekvens av dette var at kommuner som hadde en svært høy andel risikopoeng på indikatorsettet i 2022, men som allerede var med i uttrekket i 2020, ikke ble tatt med. Tidligere var det ikke uvanlig at kommuner ble trukket ut flere ganger i ordningen, hvis resultatene ikke bedret seg tilstrekkelig.

Begrensingene i deltakelsen innebærer et visst avvik fra prinsippet om at kommunene med lavest skår trekkes ut til oppfølgingsordningen. Det vil da være interessant å se om endringen har betydning for hvilke typer kommuner som deltar i ordningen. Vi ser derfor på kjennetegn ved

2022-uttrekket sammenliknet med 2020-uttrekket. I dette avsnittet behandler vi gjennomsnittsuttrekket og spredningsuttrekket hver for seg. Vi sammenlikner de to uttrekkene på de samme indikatorene som i forrige avsnitt:

- Folketall og sentralitet
- Sosiale forhold
- Kommuneøkonomi

6.2.1 Folketall og sentralitet

Som vi allerede har sett, har svært mange små kommuner over tid vært trukket ut til oppfølgingsordningen. Uttrekk på bakgrunn av spredning ble innført for også å nå større kommuner som strever med kvaliteten i enkeltskoler. I og med at mange av kommunene i gjennomsnittsuttrekket bare har én skole, og det derfor ikke kan være snakk om spredning mellom skoler, må kommunene i spredningsuttrekket med nødvendighet være større. Spredningsuttrekket gjøres også med noe større grad av skjønn.¹⁹

Gjennomsnittsuttrekket

Tabell 50 Folketall og sentralitet, kommunene i gjennomsnittsuttrekket

	Folketall og sentralitet, gjennomsnitt	
	Folketall	Sentralitetsklasse
2020	3608	5,43
2022	3216	5,47

Vi ser av Tabell 50 at kommunene i gjennomsnittsuttrekket i snitt er enda mindre i 2022 enn i 2020. Samtidig er det ubetydelige forskjeller i kommunenes sentralitet.

Spredningsuttrekket

Tabell 51 Folketall og sentralitet, kommunene i spredningsuttrekket

	Folketall og sentralitet, gjennomsnitt	
	Folketall	Sentralitetsklasse
2020	17075	4,44
2022	24427	3,78

Kommunene i spredningsuttrekket er i snitt betydelig større i 2022 enn kommunene i 2020-uttrekket (Tabell 51). Grunnen til dette er at Udir har løftet taket for deltakelse i oppfølgingsordningen fra 50 000 til 100 000 innbyggere, og det økte gjennomsnittet skyldes at Lillestrøm kommune trekker opp snittet. Uten Lillestrøm er gjennomsnittet på 16 611 innbyggere, dvs. ganske nært snittet i 2020. Kommunene i 2022-uttrekket er også noe mer sentrale.

¹⁹ Aktører i ordningen omtaler de to uttrekkene som henholdsvis «indikatoruttrekket» og «vurderingsuttrekket», som antyder at skjønnsvurderinger spiller en større rolle i spredningsuttrekket. Vi har valgt å bruke «gjennomsnittsuttrekket» og «spredningsuttrekket» fordi det tydeliggjør forskjellen i beregningsgrunnlaget, og fordi både indikatorene og en viss grad av vurdering benyttes i begge deluttrekk.

6.2.2 Kommuneøkonomi

Gjennomsnittsuttrekket

Kommunene som er trukket ut i 2022 hadde betydelig høyere frie inntekter per innbygger (2022-data for begge grupper), og brukte også noe mer penger på skole per skolebarn (Tabell 52). Kommunene i de to uttrekkene brukte omtrent samme andel av driftsutgiftene til skole.

Tabell 52 Inntekter og driftsutgifter, kommunene i gjennomsnittsuttrekket

	Kommuneøkonomi (2022-data), gjennomsnitt		
	Frie inntekter pr innbygger	Netto driftsutgifter til skole som andel av totale driftsutgifter	Netto driftsutgifter pr skolebarn
2020	77023	15,9%	128456
2022	89727	16,1%	134839

Spredningsuttrekket

Kommunene trukket ut til spredningsuttrekket hadde lavere frie 2022-inntekter, og netto driftsutgifter til skole pr skolebarn er lavere for disse kommunene (Tabell 53). Samtidig brukte 2022-kommunene betydelig mer av sine driftsutgifter til skole.

Tabell 53 Inntekter og driftsutgifter, kommunene i spredningsuttrekket

	Kommuneøkonomi (2022-data), gjennomsnitt		
	Frie inntekter pr innbygger	Netto driftsutgifter til skole som andel av totale driftsutgifter	Netto driftsutgifter pr skolebarn
2020	71236	17,8%	106105
2022	67327	20,5%	98965

Sammenliknet med gjennomsnittsuttrekket er frie inntekter for spredningsuttrekket betydelig lavere i 2022 enn i 2020. Netto driftsutgifter som går til skole er betydelig høyere, mens netto driftsutgifter pr skolebarn er mye lavere for kommunene i spredningsuttrekket sammenliknet med gjennomsnittsuttrekket i 2022.

6.2.3 Sosiale forhold

Gjennomsnittsuttrekket

For gjennomsnittsuttrekket ser vi varierende resultater for sosiale forhold for de to årene (Tabell 54). Det litt færre med universitetsutdanning i kommunene trukket ut i 2022, litt lavere andel uføre og en del høyere andel barn med tiltak fra barnevernet.

Tabell 54 Sosiale forhold, kommunene i gjennomsnittsuttrekket

	Sosiale forhold, gjennomsnitt		
	Andel med universitetsutdanning	Andel uføre	Andel barn med tiltak fra barnevernet ved utgangen av året
2020	22,6	15,2	4,6
2022	21,8	14,5	5,1

Spredningsuttrekket

For spredningsuttrekket er det generelt bedre sosiale forhold i 2022-kommunene sammenliknet med 2020: flere innbyggere med høy utdanning, betydelig færre uføre og færre barn med tiltak fra barnevernet (Tabell 55).

Tabell 55 Sosiale forhold, kommunene i spredningsuttrekket

	Sosiale forhold, gjennomsnitt		
	Andel med universitetsutdanning	Andel uføre	Andel barn med tiltak fra barnevernet ved utgangen av året
2020	24,6	14,4	4,0
2022	26,9	11,3	3,1

Forskjellen mellom spredningsuttrekket og gjennomsnittsuttrekket er klart større i 2022 enn i 2020, dvs. at kommunene i spredningsuttrekket i 2022 skiller seg betydelig fra kommunene i gjennomsnittsuttrekket samme år. Dette betyr at mangfoldet av kommuner i oppfølgingsordningen har økt over tid. Noe av forskjellen mellom 2020 og 2022 skyldes at oppfølgingsordningen fra 2022 løftet taket på kommuner som var aktuelle for ordningen fra 50 000 til 100 000 innbyggere.

7 Oppsummerende refleksjoner

Desentralisert ordning

Desentralisert ordning for skole forutsetter at kommunene, som skoleeiere, deltar i nettverk med andre aktører og utvikle partnerskap med universiteter og høyskoler for å sikre kompetanseutvikling i sektoren. Det er viktig at alle typer kommuner opplever å ha nytte av arbeidet med desentralisert ordning, og at gjennomslag i nettverkene er basert på behov snarere enn andre forhold i kommunen, som økonomi eller sentralitet.

Norske kommuner er svært forskjellige i folketall, sentralitet, sosiale forhold og økonomi. Denne variasjonen gjør det utfordrende å utforme virkemidler som skal oppfattes som relevante og virksomme for alle. Det er derfor interessant å se om en viktig satsing som desentralisert ordning treffer kommuner med ulike strukturelle kjennetegn. Vi har innledningsvis i notatet reflektert over om ordningen favoriserer kommuner som har kapasitet og ressurser til å engasjere seg aktivt i arbeidet i kompetansenettverket, eller om det tvert imot er kommuner som selv har et begrenset fagmiljø som har utbytte av å delta på de faglige arenaene i ordningen.

I analysene har vi sett nærmere på om trekk ved kommunene, som folketall, demografiske forhold, sosiale forhold og kommunens økonomi har betydning for hvordan kommunenes representanter i kompetansenettverkene vurderer ulike sider ved sin deltakelse i desentralisert ordning. Våre surveydata viser at respondentenes vurdering av ulike sider ved ordningen gjennomgående er noe mer negative (eller snarere: mindre positive) i 2024 sammenliknet med tre år tidligere.

Vår undersøkelse kan ikke gi svar på hvorfor dette skjer. Kommunene har fått mer erfaring med ordningen i 2024, og har kanskje en mer realistisk oppfatning av hvordan ordningen fungerer. Kommuneøkonomien er dessuten vanskeligere i 2024 enn tidligere år, og strammere økonomiske rammer kan kanskje bidra til at arbeidet i ulike kommunale tjenester generelt oppleves tyngre.

Ett unntak fra tendensen til dårligere skårer i 2024 sammenliknet med 2021, er vurderingen av bredden i samarbeidet med UH-sektoren. Her svarer representantene for kommunale skoleeiere mer positivt i 2024. Dette kan tolkes som et tegn på at UH-aktørene over tid kanskje har kommet mer på banen og deltar mer aktivt sammen med kommunene i kompetansehevingen lokalt. På den annen side har vurderingen av kvaliteten på samarbeidet gått ned i samme periode.

Vi ser også tegn til at det var større forskjeller mellom kommuners svar i 2021 enn i 2024. Dette kan indikere at ordningen, etter hvert som den har utviklet seg og blitt mer kjent i sektoren, i større grad enn tidligere treffer hele bredden av kommuner.

I tråd med en av våre forventninger, fremstår kompetansenettverkene som en viktigere faglig arena for små og usentrale kommuner enn for de største og mest sentrale kommunene. Selv om det er tegn til at den desentrale ordningen nå oppfattes ganske likt av ulike typer kommuner, oppleves selve nettverkene som viktigere for de kommunene som selv ikke har sterke skolefaglige miljøer. Dette er et interessant funn. Hvis det er slik at de minste kommunene opplever nettverksarbeidet i kompetansestrategien som spesielt nyttig, kan ordningen vise seg å gi et viktig bidrag til å løfte de små fagmiljøene.

Oppfølgingsordningen

Analysene av uttrekkene i oppfølgingsordningen viser at kommunene som er trukket ut på basis av dårlige gjennomsnittsresultater stort sett er små og usentrale, med høye frie inntekter og relativt lav andel innbyggere med høyere utdanning. Kommunene har dessuten dårligere sosiale kår enn snittet av andre kommuner. Dette gjelder både for 2020- og 2022-uttrekkene, men kommunene trukket ut i 2022 er enda mindre enn kommunene i 2020-uttrekket.

Det er gjennomført flere studier av sammenhengen mellom sosial bakgrunn og skoleresultater, og hvordan norsk skole brukes som virkemiddel for sosial utjevning (Kvaale-Conateh, 2023; Zachrisson og Dearing, 2015; Rapp, 2018). Utjevning var også et uttalt mål for skolene i Fagfornyelsen (Meld. St. 28 (2015-2016)). Fagfornyelsen er prosessen som fastla læreplanverket Kunnskapsløftet 2020. Sosial utjevning er dessuten vektlagt i Meld. St. 28 (2015-2016), som lå til grunn for Fagfornyelsen og senere læreplanverket Kunnskapsløftet 2020, LK20.

Vi har i en tidligere rapport vist at hovedtyngden av tiltakene i oppfølgingsordningen rettes inn mot skolene i kommunen (Høydal og Myrvold, 2024). Det kan da være grunn til å stille spørsmålet om ordningen innebærer at skolene må prøve å 'korrigere' for utfordringer med opphav utenfor skolene: sosiale forhold blant innbyggerne og svakt skoleeierskap. Er virkemidlene i oppfølgingsordningen i så fall riktige og tilstrekkelige for å ivareta behovet for utjevning?

Kommunene i spredningsuttrekket er i snitt betydelig større enn kommunene i gjennomsnittsuttrekket, og enda større i 2022 enn i 2020. De er middels sentrale, med ganske lave frie inntekter, men der en stor del av kommunens driftsutgifter går til skolesektoren. De har i snitt ikke spesielle sosiale utfordringer, og utfordringene fremstår som mindre i 2022 enn i 2020.

Våre data viser at forskjellene mellom kommunene i gjennomsnittsuttrekket og spredningsuttrekket er større i 2022 enn i 2020. Oppfølgingsordningen omfatter i stadig større grad et stort spekter av kommuner. Dette kan indikere at oppfølgingsordningen er i ferd med å bli 'normalisert', i den forstand at den representerer en støtte til utvikling av skolesektoren som de fleste kommunene vil få i løpet av noen år.

Til slutt vil i igjen presisere at resultatene av analysene som er gjort her må tolkes med en viss forsiktighet. I sluttrapporten fra evalueringen vil resultatene fra de kvantitative analysene suppleres med et bredt tilfang av intervjudata, slik at vi med større grad av sikkerhet kan trekke slutninger om hvorvidt og hvordan strukturelle forhold ved kommunene har betydning for deres utbytte av ordningene.

Vedlegg 1 Omkoding av strukturelle variabler

Tabell V1. Omkoding av innbyggertall fra kontinuerlig til variabel med fire verdier

Innbyggertall	Antall kommuner	Prosent
3000 eller færre	40	18,4
3001-8000	55	25,3
8001-30000	76	35,0
30001 eller flere	46	21,2
Total	217	100,0

Tabell V2. Omkoding av andel barn i grunnskolealder fra kontinuerlig til variabel med fire verdier

Andel barn i grunnskolealder		Antall kommuner	Prosent
Svært lav	6,84% - 10,82%	54	24,9
Lav	10,83% - 11,74%	55	25,3
Middels	11,75% - 12,63%	53	24,4
Høy	12,64% - 15,42%	55	25,3
Total		217	100,0

Tabell V3. Omkoding av andel uføretrygdede fra kontinuerlig til variabel med fire verdier

Andel uføre		Antall kommuner	Prosent
Svært lav	6,0% - 9,8%	50	23,3
Lav	9,9% - 12,4%	57	26,5
Middels	12,5% - 15,0%	54	25,1
Høy	15,1% - 22,5%	54	25,1
Total		215	100,0

Tabell V4. Omkodning av kommunens frie inntekter pr innbygger fra kontinuerlig til variabel med fire verdier

Frie inntekter pr innbygger	2020	2023	Antall kommuner	Prosent
Svært lave	39520 - 57515 kr	60789 - 65405 kr	51	24,2
Lave	57516 - 61293 kr	65406 - 70642 kr	54	25,6
Middels	61294 - 66034 kr	70643 – 77030 kr	52	24,6
Høye	66035 - 107135 kr	77031 – 185456 kr	54	25,6
Total			211	100,0

Vedlegg 2 Bivariate korrelasjoner

Tabell V5. Korrelasjoner mellom de uavhengige variablene i analysene

		Correlations				
		Folketall 1. januar 2024	Frie inntekter per innbygger (kr) 2020/2023	Sentralitetsind eks 2020/2023	Andeluføre	AndelSkolebar n6_15
Folketall 1. januar 2024	Pearson Correlation	1	-.078	.496**	-.316**	-.088
	Sig. (2-tailed)		.256	<.001	<.001	.195
	N	217	211	216	215	217
Frie inntekter per innbygger (kr) 2020/2023	Pearson Correlation	-.078	1	-.672**	-.022	-.266**
	Sig. (2-tailed)	.256		<.001	.747	<.001
	N	211	211	210	210	211
Sentralitetsindeks 2020/2023	Pearson Correlation	.496**	-.672**	1	-.225**	.313**
	Sig. (2-tailed)	<.001	<.001		<.001	<.001
	N	216	210	216	215	216
Andeluføre	Pearson Correlation	-.316**	-.022	-.225**	1	-.384**
	Sig. (2-tailed)	<.001	.747	<.001		<.001
	N	215	210	215	215	215
AndelSkolebarn6_15	Pearson Correlation	-.088	-.266**	.313**	-.384**	1
	Sig. (2-tailed)	.195	<.001	<.001	<.001	
	N	217	211	216	215	217

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabell V6. Korrelasjoner mellom strukturelle variabler og 'samarbeid i nettverket'

		Correlations					
		SamarbeidKN	Folketall 1. januar 2024	Sentralitetsind eks 2020/2023	AndelSkolebar n6_15	Andeluføre	Frie inntekter per innbygger (kr) 2020/2023
SamarbeidKN	Pearson Correlation	1	-.048	-.084	-.045	-.012	.043
	Sig. (2-tailed)		.512	.257	.543	.875	.570
	N	186	186	185	186	184	180
Folketall 1. januar 2024	Pearson Correlation	-.048	1	.496**	-.088	-.316**	-.078
	Sig. (2-tailed)	.512		<.001	.195	<.001	.256
	N	186	217	216	217	215	211
Sentralitetsindeks 2020/2023	Pearson Correlation	-.084	.496**	1	.313**	-.225**	-.672**
	Sig. (2-tailed)	.257	<.001		<.001	<.001	<.001
	N	185	216	216	216	215	210
AndelSkolebarn6_15	Pearson Correlation	-.045	-.088	.313**	1	-.384**	-.266**
	Sig. (2-tailed)	.543	.195	<.001		<.001	<.001
	N	186	217	216	217	215	211
Andeluføre	Pearson Correlation	-.012	-.316**	-.225**	-.384**	1	-.022
	Sig. (2-tailed)	.875	<.001	<.001	<.001		.747
	N	184	215	215	215	215	210
Frie inntekter per innbygger (kr) 2020/2023	Pearson Correlation	.043	-.078	-.672**	-.266**	-.022	1
	Sig. (2-tailed)	.570	.256	<.001	<.001	.747	
	N	180	211	210	211	210	211

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Desentralisert ordning for skole og oppfølgingsordningen – hva betyr strukturelle forhold?

Tabell V7. Korrelasjoner mellom de strukturelle variablene og ‘nettverket som viktig arena’

		Correlations					
		ArenaKN3var	Sentralitetsindeks 2020/2023	Folketall 1. januar 2024	Frie inntekter per innbygger (kr) 2020/2023	Andeluføre	AndelSkolebar n6_15
ArenaKN3var	Pearson Correlation	1	-.227**	-.205**	.015	.012	-.095
	Sig. (2-tailed)		.002	.006	.845	.877	.207
	N	177	176	177	171	175	177
Sentralitetsindeks 2020/2023	Pearson Correlation	-.227**	1	.496**	-.672**	-.225**	.313**
	Sig. (2-tailed)	.002		<.001	<.001	<.001	<.001
	N	176	216	216	210	215	216
Folketall 1. januar 2024	Pearson Correlation	-.205**	.496**	1	-.078	-.316**	-.088
	Sig. (2-tailed)	.006	<.001		.256	<.001	.195
	N	177	216	217	211	215	217
Frie inntekter per innbygger (kr) 2020/2023	Pearson Correlation	.015	-.672**	-.078	1	-.022	-.266**
	Sig. (2-tailed)	.845	<.001	.256		.747	<.001
	N	171	210	211	211	210	211
Andeluføre	Pearson Correlation	.012	-.225**	-.316**	-.022	1	-.384**
	Sig. (2-tailed)	.877	<.001	<.001	.747		<.001
	N	175	215	215	210	215	215
AndelSkolebar n6_15	Pearson Correlation	-.095	.313**	-.088	-.266**	-.384**	1
	Sig. (2-tailed)	.207	<.001	.195	<.001	<.001	
	N	177	216	217	211	215	217

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabell V8. Korrelasjoner mellom strukturelle variabler og ‘omfanget av samarbeid med UH’

		Correlations					
		Samarbeidet med UH, omfanget av samarbeidet	Sentralitetsindeks 2020/2023	Folketall 1. januar 2024	Frie inntekter per innbygger (kr) 2020/2023	Andeluføre	AndelSkolebar n6_15
Samarbeidet med UH, omfanget av samarbeidet	Pearson Correlation	1	.158*	.138	-.039	-.007	-.102
	Sig. (2-tailed)		.033	.063	.606	.921	.171
	N	182	181	182	176	180	182
Sentralitetsindeks 2020/2023	Pearson Correlation	.158*	1	.496**	-.672**	-.225**	.313**
	Sig. (2-tailed)	.033		<.001	<.001	<.001	<.001
	N	181	216	216	210	215	216
Folketall 1. januar 2024	Pearson Correlation	.138	.496**	1	-.078	-.316**	-.088
	Sig. (2-tailed)	.063	<.001		.256	<.001	.195
	N	182	216	217	211	215	217
Frie inntekter per innbygger (kr) 2020/2023	Pearson Correlation	-.039	-.672**	-.078	1	-.022	-.266**
	Sig. (2-tailed)	.606	<.001	.256		.747	<.001
	N	176	210	211	211	210	211
Andeluføre	Pearson Correlation	-.007	-.225**	-.316**	-.022	1	-.384**
	Sig. (2-tailed)	.921	<.001	<.001	.747		<.001
	N	180	215	215	210	215	215
AndelSkolebar n6_15	Pearson Correlation	-.102	.313**	-.088	-.266**	-.384**	1
	Sig. (2-tailed)	.171	<.001	.195	<.001	<.001	
	N	182	216	217	211	215	217

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Desentralisert ordning for skole og oppfølgingsordningen – hva betyr strukturelle forhold?

Tabell V9. Korrelasjoner mellom strukturelle variabler og 'kvaliteten på samarbeid med UH'

		Correlations					
		Samarbeid med UH, kvaliteten i samarbeidet	Sentralitetsindeks 2020/2023	Folketall 1. januar 2024	Frie inntekter per innbygger (kr) 2020/2023	Andeluføre	AndelSkolebar n6_15
Samarbeid med UH, kvaliteten i samarbeidet	Pearson Correlation	1	-.042	.014	-.004	.094	-.174*
	Sig. (2-tailed)		.579	.854	.956	.210	.019
	N	181	180	181	175	179	181
Sentralitetsindeks 2020/2023	Pearson Correlation	-.042	1	.496**	-.672**	-.225**	.313**
	Sig. (2-tailed)	.579		<.001	<.001	<.001	<.001
	N	180	216	216	210	215	216
Folketall 1. januar 2024	Pearson Correlation	.014	.496**	1	-.078	-.316**	-.088
	Sig. (2-tailed)	.854	<.001		.256	<.001	.195
	N	181	216	217	211	215	217
Frie inntekter per innbygger (kr) 2020/2023	Pearson Correlation	-.004	-.672**	-.078	1	-.022	-.266**
	Sig. (2-tailed)	.956	<.001	.256		.747	<.001
	N	175	210	211	211	210	211
Andeluføre	Pearson Correlation	.094	-.225**	-.316**	-.022	1	-.384**
	Sig. (2-tailed)	.210	<.001	<.001	.747		<.001
	N	179	215	215	210	215	215
AndelSkolebar n6_15	Pearson Correlation	-.174*	.313**	-.088	-.266**	-.384**	1
	Sig. (2-tailed)	.019	<.001	.195	<.001	<.001	
	N	181	216	217	211	215	217

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabell V10. Korrelasjoner mellom strukturelle variabler og 'innretningen på tiltakene'

		Correlations					
		Tiltak_virkning_3var	Sentralitetsindeks 2020/2023	Folketall 1. januar 2024	Frie inntekter per innbygger (kr) 2020/2023	Andeluføre	AndelSkolebar n6_15
Tiltak_virkning_3var	Pearson Correlation	1	.005	.086	.027	.078	-.001
	Sig. (2-tailed)		.949	.242	.717	.294	.999
	N	186	185	186	181	184	186
Sentralitetsindeks 2020/2023	Pearson Correlation	.005	1	.496**	-.672**	-.225**	.313**
	Sig. (2-tailed)	.949		<.001	<.001	<.001	<.001
	N	185	216	216	210	215	216
Folketall 1. januar 2024	Pearson Correlation	.086	.496**	1	-.078	-.316**	-.088
	Sig. (2-tailed)	.242	<.001		.256	<.001	.195
	N	186	216	217	211	215	217
Frie inntekter per innbygger (kr) 2020/2023	Pearson Correlation	.027	-.672**	-.078	1	-.022	-.266**
	Sig. (2-tailed)	.717	<.001	.256		.747	<.001
	N	181	210	211	211	210	211
Andeluføre	Pearson Correlation	.078	-.225**	-.316**	-.022	1	-.384**
	Sig. (2-tailed)	.294	<.001	<.001	.747		<.001
	N	184	215	215	210	215	215
AndelSkolebar n6_15	Pearson Correlation	-.101	.313**	-.088	-.266**	-.384**	1
	Sig. (2-tailed)	.168	<.001	.195	<.001	<.001	
	N	186	216	217	211	215	217

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabell V11. Korrelasjoner mellom strukturelle variabler og 'virkningene av desentralisert ordning'

		Correlations					
		Ordning_virkning_8var	Sentralitetsindeks 2020/2023	Folketall 1. januar 2024	Frie inntekter per innbygger (kr) 2020/2023	Andeluføre	AndelSkolebarn6_15
Ordning_virkning_8var	Pearson Correlation	1	-.104	.062	.038	.046	-.147*
	Sig. (2-tailed)		.156	.397	.612	.528	.043
	N	190	189	190	184	188	190
Sentralitetsindeks 2020/2023	Pearson Correlation	-.104	1	.496**	-.672**	-.225**	.313**
	Sig. (2-tailed)	.156		<.001	<.001	<.001	<.001
	N	189	216	216	210	215	216
Folketall 1. januar 2024	Pearson Correlation	.062	.496**	1	-.078	-.316**	-.088
	Sig. (2-tailed)	.397	<.001		.256	<.001	.195
	N	190	216	217	211	215	217
Frie inntekter per innbygger (kr) 2020/2023	Pearson Correlation	.038	-.672**	-.078	1	-.022	-.266**
	Sig. (2-tailed)	.612	<.001	.256		.747	<.001
	N	184	210	211	211	210	211
Andeluføre	Pearson Correlation	.046	-.225**	-.316**	-.022	1	-.384**
	Sig. (2-tailed)	.528	<.001	<.001	.747		<.001
	N	188	215	215	210	215	215
AndelSkolebarn6_15	Pearson Correlation	-.147*	.313**	-.088	-.266**	-.384**	1
	Sig. (2-tailed)	.043	<.001	.195	<.001	<.001	
	N	190	216	217	211	215	217

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Vedlegg 3 Regresjonsanalyser

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	4,152	1,002		4,144	<,001
	Folketall 1. januar 2024	-2,698E+-7	,000	-,039	-,123	,902
	FolkKvadrert	-3,368E+-13	,000	-,033	-,118	,906
	Frie inntekter per innbygger (kr) 2020/2023	5,511E+-6	,000	,123	,919	,359
	Sentralitetsindeks 2020/2023	,000	,001	,040	,252	,801
	Andeluføre	-,009	,018	-,046	-,504	,615
	AndelSkolebarn6_15	-,021	,041	-,049	-,529	,597
	AarSvar24	-,223	,120	-,166	-1,865	,064

a. Dependent Variable: SamarbeidKN (**Samarbeid i kompetansenettverket**)

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	8,340	1,399		5,964	<,001
	Folketall 1. januar 2024	6,080E+-7	,000	,076	,225	,822
	FolkKvadrert	-2,125E+-12	,000	-,182	-,607	,545
	Frie inntekter per innbygger (kr) 2020/2023	-1,536E+-5	,000	-,243	-1,670	,097
	Sentralitetsindeks 2020/2023	-,002	,001	-,369	-2,291	,023
	Andeluføre	-,038	,021	-,171	-1,841	,067
	AndelSkolebarn6_15	-,070	,048	-,139	-1,471	,143
	AarSvar24	-,087	,147	-,056	-,589	,557

a. Dependent Variable: ArenaKN3var (**Nettverket som arena**)

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	3,166	1,125		2,815	,005
	Folketall 1. januar 2024	1,434E+-6	,000	,189	,568	,571
	FolkKvadrert	-1,851E+-12	,000	-,164	-,570	,570
	Frie inntekter per innbygger (kr) 2020/2023	2,547E+-6	,000	,052	,390	,697
	Sentralitetsindeks 2020/2023	,001	,001	,197	1,240	,217
	Andeluføre	,006	,021	,026	,275	,784
	AndelSkolebarn6_15	-,058	,047	-,117	-1,247	,214
	AarSvar24	,123	,132	,082	,931	,353

a. Dependent Variable: **Samarbeidet med UH, bredden i samarbeidet**

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	3,989	1,383		2,883	,004
	Folketall 1. januar 2024	-1,969E+-6	,000	-,213	-,636	,525
	FolkKvadrert	2,828E+-12	,000	,205	,710	,479
	Frie inntekter per innbygger (kr) 2020/2023	3,705E+-6	,000	,061	,463	,644
	Sentralitetsindeks 2020/2023	,001	,001	,105	,657	,512
	Andeluføre	,020	,026	,073	,779	,437
	AndelSkolebarn6_15	-,082	,057	-,136	-1,442	,151
	AarSvar24	-,313	,162	-,171	-1,927	,056

a. Dependent Variable: SamarbUHKval5var (**Kvaliteten i samarbeidet med UH**)

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	3,489	1,010		3,453	<,001
	Folketall 1. januar 2024	2,091E+-6	,000	,264	,939	,349
	FolkKvadrert	-1,817E+-12	,000	-,149	-,623	,534
	Frie inntekter per innbygger (kr) 2020/2023	6,402E+-6	,000	,145	1,088	,278
	Sentralitetsindeks 2020/2023	,000	,001	,058	,363	,717
	Andeluføre	,025	,019	,125	1,354	,178
	AndelSkolebarn6_15	-,013	,040	-,030	-,328	,743
	AarSvar24	-,202	,121	-,150	-1,665	,098

a. Dependent Variable: EffektTiltak3var (**Innretningen av tiltakene**)

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	5,106	1,048		4,871	<,001
	Folketall 1. januar 2024	5,440E+-6	,000	,633	2,321	,021
	FolkKvadrert	-5,497E+-12	,000	-,419	-1,774	,078
	Frie inntekter per innbygger (kr) 2020/2023	-2,909E+-6	,000	-,062	-,480	,632
	Sentralitetsindeks 2020/2023	-,002	,001	-,301	-1,990	,048
	Andeluføre	,019	,019	,091	1,002	,318
	AndelSkolebarn6_15	-,012	,042	-,026	-,288	,774
	AarSvar24	-,157	,125	-,110	-1,260	,209

a. Dependent Variable: EffektOrdning8var (**Effekten av desentralisert ordning**)

Referanser

Fossestøl, K., E. Borg, T. Flatland, H. Hermansen, S. T. Lyng, S. Mausethagen og T. Myrvold (2021). *Lokal kompetanseutvikling. Evaluering av implementeringen av ny tilskuddsordning i grunnopplæringen*. AFI-rapport 2021:06

Grendal, O. N. (2021). *Karakterforskjeller etter sosial bakgrunn nær like markert som for 10 år siden*. Statistisk sentralbyrå (SSB). <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/karakterforskjeller-etter-sosial-bakgrunn-naer-like-markert-som-for-10-ar-siden>

Høydal, Ø., T. Myrvold, S. Lyng og E. Borg (2024). *Har endringene i oppfølgingsordningen bidratt til å gjøre ordningen mer treffsikker?* Evaluering av ny kompetansemodell. Delrapport 3. AFI-rapport 2024:04

Kvaale-Conateh, L.A. (2023). Utjevningspolitiske problem og paradoks i fagfornyelsen. *Norsk sosiologisk tidsskrift* Vol 7, Iss. 3 <https://doi.org/10.18261/nost.7.3.3>

Lillejord, S., Bolstad, A.K., Fjeld, S.E., Isaksen, L.S., Lund, T., Myhr, L.A., & Ohm, H.M. (2021). *En skole for vår tid*. Sluttrapport Ekspertgruppe for skolebidrag Mai 2021 Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Lyng, S.T. og T. Myrvold (2021). *Forfasen i oppfølgingsordningen for 2020-uttrekket*. Evaluering av ny kompetansemodell. Temanotat 3. AFI-rapport 2021:09

NOU 2023:9 *Generalistkommunesystemet. Likt ansvar – ulike forutsetninger*

NOU 2022:13 *Med videre betydning. Et helhetlig system for kompetanse- og karriereutvikling i barnehage og skole*

Rapp, A. (2018). *Organisering av sosial ulikhet i skolan. En studie av barnskolors institutionella utformning och praktik i två nordiska kommuner*. Doktoravhandling ved NTNU, 2018

Røiseland, A. & Vabo, S. I. (2008). Governance på norsk. Samstyring som empirisk og analytisk fenomen. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift* Vol 24, s. 86-107

Røiseland, A. & Vabo, S. I. (2016). *Styring og samstyring. Governance på norsk*. Bergen: Fagbokforlaget

Zachrisson, H. D. og E. Dearing (2015). Family Income Dynamics, Early Childhood Education and Care, and Early Child Behavior Problems in Norway. *Child development* Vol 86, Iss. 2 <https://doi.org/10.1111/cdev.12306>

Arbeidsforskningsinstituttet AFI, OsloMet
AFI-rapport 2025:03
www.oslomet.no/om/afi